

RAPORT

DREPTURILE OMULUI ÎN REGIUNEA TRANSNISTREANĂ A REPUBLICII MOLDOVA

Retrospectiva anului 2025

Chișinău, 2026

Autori: Dumitru Rusu, Mihaela Șerpi, Vadim Vieru

Au contribuit: Nicoleta Hriplivîi

Coordonatoare de ediție: Olga Manole

Design grafic și machetare: Marina Bejenari

Raportul a fost elaborat de Asociația Promo-LEX în cadrul proiectelor „Promovarea respectării drepturilor omului în regiunea transnistreană a Republicii Moldova” și „Promovarea respectării drepturilor omului în Republica Moldova, inclusiv în regiunea transnistreană”, implementate cu suportul financiar oferit de National Endowment for Democracy și Fundația Soros Moldova.

Opiniile exprimate în raport aparțin exclusiv autorilor; acestea nu pot fi interpretate sub nicio formă ca reflectând opinia și poziția Fundației Soros Moldova și National Endowment for Democracy.

CUPRINS

ACRONIME	4
SUMAR EXECUTIV	5
INTRODUCERE	7
1. SITUAȚIA ECONOMICĂ ÎN REGIUNEA TRANSNISTREANĂ ȘI IMPACTUL ASUPRA NIVELULUI DE TRAI AL LOCUITORILOR REGIUNII	8
1.1 Emergența și evoluția crizei energetice	9
1.2 Măsurile de austeritate adoptate în contextul crizei energetice și economice	11
1.3 Efectele crizei energetice și economice asupra populației și economiei locale	12
2. SITUAȚIA FERMIERILOR DIN RAIONUL DUBĂSARI	14
3. SPAȚIUL INFORMAȚIONAL ȘI EDUCAȚIONAL DIN REGIUNEA TRANSNISTREANĂ	17
3.1 Propagandă și mitul identității transnistrene	18
3.2 Cenzură și controlul asupra mediului online	21
3.3 Situația școlilor cu predare în limba română în grafia latină din regiunea transnistreană	22
3.4 Militarizarea și politizarea învățământului subordonat Tiraspolului	25
4. CONTROLUL DIGITAL ȘI MECANISMELE DE SUPRAVEGHERE A POPULAȚIEI	30
4.1 Consolidarea controlului asupra societății civile	31
4.2 Supravegherea digitală	32
4.3 Supravegherea video și biometrică pe scară largă	32
4.4 Monitorizarea persoanelor nerezidente	33
5. MĂSURI DE SECURITATE ȘI MILITARIZAREA APARATULUI ADMINISTRATIV	34
5.1 Regimul de alertă teroristă permanentizat	35
5.2 Extinderea influenței și prezenței structurilor militare	35
6. ABUZURI SISTEMICE ÎN SISTEMUL DE JUSTIȚIE ILEGAL ȘI TRATAMENTUL PERSOANELOR PRIVATE DE LIBERTATE	38
6.1 Erodarea garanțiilor procedurale	39
6.2 Opacitatea sistemului paralel de justiție din regiunea transnistreană și perpetuarea impunității	40
6.3 Condiții de detenție degradante și riscul de muncă forțată	41
6.4 CtEDO în 2025: cazuri privind regiunea transnistreană	43
CONCLUZII	47
RECOMANDĂRI	49

ACRONIME

ANRE	Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică
BARS	Clubul militar-sportiv „BARS”
CBRN	Chimic, biologic, radiologic și nuclear
CEDO	Convenția Europeană a Drepturilor Omului
CtEDO	Curtea Europeană a Drepturilor Omului
MGB	„ministerul securității de stat” din Tiraspol
MGRES	Centrala Electrică de la Cuciurgan (MGRES)
ONG	Organizație neguvernamentală
pmr	Abreviere folosită în denumiri/media pentru regiunea transnistreană
rmn	„republica moldovenească nistreană”
TCCC	Tactical Combat Casualty Care (prim ajutor tactic)
TSV	Canalul de televiziune „TSV”
UE	Uniunea Europeană

SUMAR EXECUTIV

În 2025, situația drepturilor omului în regiunea transnistreană a Republicii Moldova s-a deteriorat vizibil, pe fondul consolidării practicilor represive, al impunității persistente și al adâncirii crizei energetice și economice. Un moment de cotitură a fost declanșarea unei crize energetice severe la 1 ianuarie 2025, după sistarea livrărilor de gaze rusești către regiune. Aceasta a generat deconectări masive, lăsând sute de mii de persoane fără căldură și alte câteva mii fără locuri de muncă. Criza energetică s-a transformat rapid într-o criză economică, cu efecte directe asupra nivelului de trai. În acest context, regimul de la Tiraspol a introdus măsuri de austeritate, inclusiv centralizarea resurselor bugetare, întâzieri la plata salariilor și pensiilor, eliminarea unor prestații sociale și reducerea cheltuielilor pentru educație și sănătate. În același timp, alocările bugetare au menținut o pondere semnificativă pentru aparatul de forță, securitate, propagandă și structurile paramilitare.

În paralel cu degradarea condițiilor socio-economice, regimul de la Tiraspol a intensificat propaganda identitară și dezinformarea, declarând atât anul 2025, cât și anul 2026 drept „Anul poporului transnistrean”. Inițiativa a vizat în special copiii și tinerii. Doar în prima jumătate a anului 2025 au fost organizate 984 de activități „patriotice”, la care ar fi participat 136.637 de persoane. Totodată, în școli a fost impusă utilizarea exclusivă a termenului „popor transnistrean”, precum și organizarea trimestrială a lecțiilor tematice despre „identitatea” și „statalitatea” transnistreană. Aceste măsuri urmăresc consolidarea unei identități artificiale, prezentate ca distinctă de cea a restului Republicii Moldova. O tendință deosebit de îngrijorătoare este militarizarea și îndoctrinarea copiilor încă de la vârsta preșcolară, inclusiv a copiilor orfani și a celor cu nevoi speciale din instituțiile de tip corecțional. În 2025, zeci de copii au participat la competiții și tabere organizate în Belarus, Federația Rusă și Crimeea ocupată, axate pe mitologizarea trecutului sovietic. Alte câteva sute au participat în tabere de pregătire militară, iar peste 120 de minori cu vârste între 10 și 17 ani au fost înscriși în școala militară Suvorov și în școala de cadeți.

Raportul evidențiază și extinderea controlului asupra spațiului digital și informațional. În perioada aprilie-iulie 2025 au fost adoptate „amendamente” care permit blocarea resurselor online pentru conținut considerat ofensator la adresa „moralității publice” sau „lipsit de respect față de societate”, iar în noiembrie 2025 au fost lărgite suplimentar categoriile de resurse online ce pot fi incluse în registrul site-urilor interzise. Măsurile vizează în mod explicit conținuturi legate de comunitatea LGBT, tranziția de gen, autonomia reproductivă și decizia de a nu avea copii.

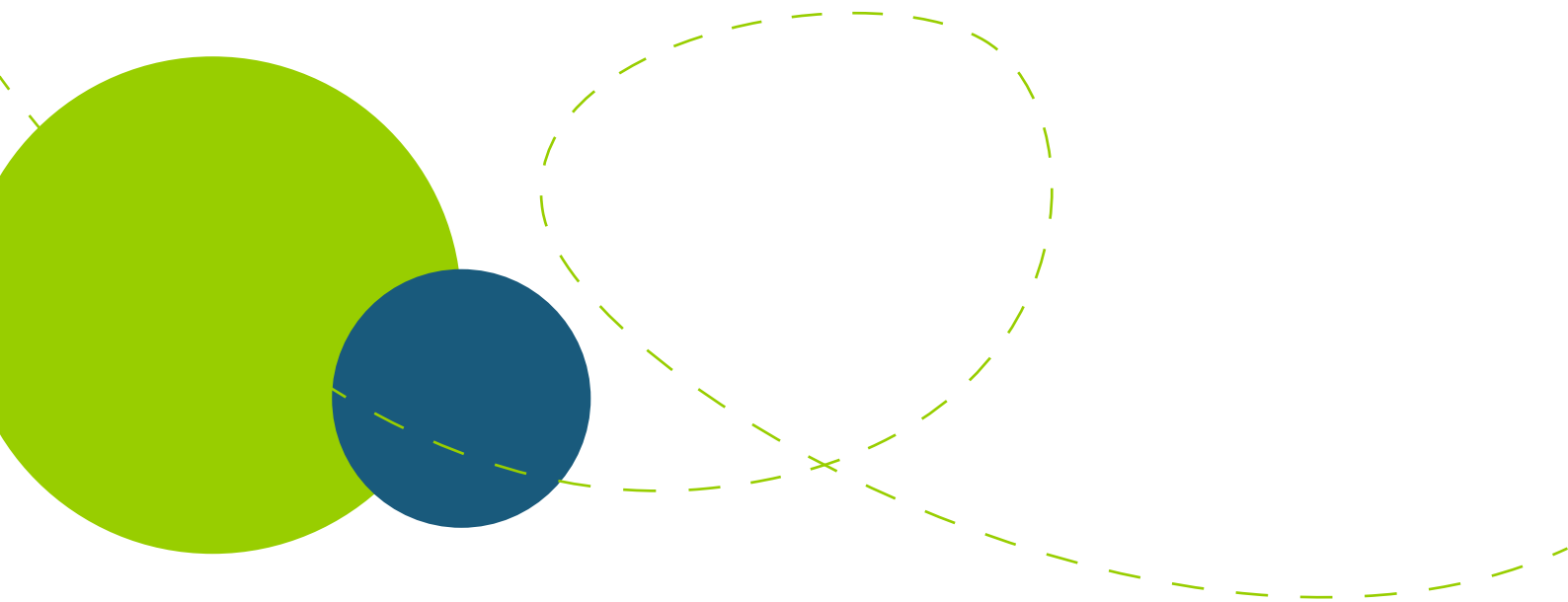
În domeniul educației, cele opt școli cu predare în limba română (grafie latină) au înregistrat o creștere moderată, de 5,4% a numărului de elevi, depășind pentru prima dată în ultimii 15 ani pragul de 2.000 de elevi. Tendința este pozitivă în contextul declinului demografic și al climatului ostil în care aceste instituții activează. Persistă însă probleme cronice legate de infrastructură, transport uzat și insuficient, tarife discriminatorii la utilități, precum și campanii de denigrare și dezinformare, inclusiv prin etichetarea școlilor drept „instrumente de reabilitare a nazismului”. Remarcăm separat cazul Liceului „Evrîka” din Rîbnița, al cărui sediu rămâne blocat ilegal de regimul de la Tiraspol, în pofida condiționalităților formulate

de Chișinău în februarie 2025, în cadrul înțelegerii privind tranzitul gazelor naturale. Situația evidențiază fragilitatea acestor condiționalități în absența unor mecanisme efective de sancționare a nerespectării lor.

În ceea ce privește fermierii din raionul Dubăsari, aceștia au continuat să se confrunte cu restricții abuzive impuse de regimul de la Tiraspol privind accesul la terenurile agricole amplasate după traseul Camenca-Tiraspol. Constrângerile includ taxe ilegale, condiționarea transportului recoltei de înregistrarea în regiune și acces restricționat la sistemele de irigare. Situația fermierilor rămâne incertă, întrucât permisiuni de acces sunt acordate pe termen de doar trei luni și necesită prelungiri trimestriale.

Un alt set de evoluții descrise în raport ține de consolidarea mecanismelor de supraveghere și control al spațiului public. A fost extins sistemul de supraveghere video și biometrică, gestionat de pretinsul „minister al afacerilor interne” din Tiraspol. Ridică îngrijorări suplimentare faptul că regimul de la Tiraspol planifică, în 2026, extinderea acestui sistem prin conectarea camerelor private. Totodată, nivelul de alertă teroristă a fost prelungit pe parcursul întregului an. În plus, se observă extinderea influenței structurilor paramilitare. Pe fondul deficitului de personal, regimul de la Tiraspol a încurajat angajarea militarilor în structurile civile și în întreprinderile din regiune. Aceștia au fost angajați inclusiv în calitate de gardieni în penitenciarele ilegale. De asemenea, regimul intenționează să recruteze studenți în calitate de „anchetatori”, într-un sistem care se confruntă deja cu multiple deficiențe privind calitatea investigațiilor.

Nu în ultimul rând, Promo-LEX constată perpetuarea unor abuzuri sistemice în cadrul sistemului ilegal de justiție și detenție din regiunea transnistreană, caracterizat prin opacitate, absența garanțiilor procedurale elementare și impunitate. Persoanele private ilegal de libertate au continuat să fie expuse tratamentelor degradante, condițiilor precare de detenție și, în unele cazuri, riscului de muncă forțată, în absența unor mecanisme efective de control și monitorizare independentă. Accesul la hrană adecvată, igienă, lumină naturală și ventilație este sever limitat. Totodată, comunicarea cu lumea externă este cenzurată, ceea ce face practic imposibilă semnalarea abuzurilor din detenție. Eliberarea unor persoane deținute ilegal pe parcursul acestui an a scos din nou la iveală dificultățile majore cu care acestea se confruntă atunci când solicită sprijin specializat din partea autorităților constituționale. În lipsa unui mecanism de asistență și a unei cooperări interinstituționale eficiente, ele nu beneficiază de suport informațional, sprijin financiar temporar sau acces la servicii medicale și psihologice, ceea ce le vulnerabilizează suplimentar. Situația este agravată de faptul că unele dintre aceste persoane sunt nevoite să se relocheze pe malul drept al Nistrului, din cauza intimidărilor care continuă și după eliberare.

INTRODUCERE

Prezentul raport oferă o retrospectivă a principalelor evoluții cu impact asupra drepturilor omului în regiunea transnistreană a Republicii Moldova pe parcursul anului 2025. Documentul a fost elaborat în contextul deteriorării vizibile a situației drepturilor fundamentale în regiune și a crizelor care au afectat populația locală.

Necesitatea acestui raport derivă din caracterul sistemic al încălcărilor drepturilor și libertăților fundamentale, precum și din dificultatea monitorizării independente a regiunii. În lipsa unor mecanisme de control și a unui acces efectiv pentru observatorii independenți, documentarea publică riguroasă a tendințelor, pretinselor măsuri legislative adoptate de structurile de ocupație și a incidentelor rămâne esențială pentru înțelegerea situației și pentru menținerea subiectului pe agenda publică și internațională.

Scopul raportului este de a furniza o imagine de ansamblu asupra dinamicilor majore din 2025, cu accent pe efectele asupra locuitorilor de pe malul stâng al Nistrului și, acolo unde este relevant, asupra persoanelor din localitățile din Zona de Securitate afectate de deciziile regimului de la Tiraspol. În acest sens, raportul urmărește următoarele obiective: (i) identificarea principalelor tendințe și evoluții care au afectat drepturile omului în 2025; (ii) evidențierea legăturilor dintre criza energetică și economică și intensificarea controlului asupra societății; și (iii) prezentarea impactului asupra drepturilor socio-economice, civile și politice, inclusiv asupra dreptului la educație, libertății de exprimare și libertății de circulație.

Raportul este structurat în șase capitole tematice, care analizează: situația economică și impactul asupra nivelului de trai; restricțiile privind accesul fermierilor din raionul Dubăsari la terenurile agricole; controlul asupra mediului informațional și al spațiului civic, inclusiv extinderea supravegherii în masă a populației; militarizarea și politizarea educației; consolidarea influenței structurilor paramilitare; precum și abuzurile sistemice din cadrul sistemului ilegal de justiție și detenție. În final, raportul reunește concluziile și o serie de recomandări adresate factorilor de decizie și altor părți interesate.

Constatările prezentate se bazează pe documentarea evoluțiilor din 2025, realizată prin analiza surselor publice, inclusiv pretinse acte și decizii publicate de regimul de la Tiraspol, informații ale autorităților constituționale, materiale de presă, note de teren elaborate în urma meselor rotunde organizate de Promo-LEX, precum și mărturiile ale victimelor asistate de avocații Promo-LEX.

Notă privind terminologia: utilizarea în acest raport a unor termeni precum „minister”, „rmn”, „lege” sau „guvern” nu presupune legitimarea sau recunoașterea *de jure* a structurilor de ocupație, a funcțiilor în cadrul acestora și a deciziilor pe care le emit. Am admis, cu titlu de excepție, utilizarea denumirilor exacte ale structurilor transnistrene și ale funcțiilor din cadrul acestora, exclusiv pentru a asigura identificarea cât mai precisă a entităților și persoanelor implicate în încălcarea drepturilor omului.

CAPITOLUL 1

**SITUAȚIA ECONOMICĂ ÎN REGIUNEA
TRANSNISTREANĂ ȘI IMPACTUL ASUPRA
NIVELULUI DE TRAI AL LOCUITORILOR
REGIUNII**

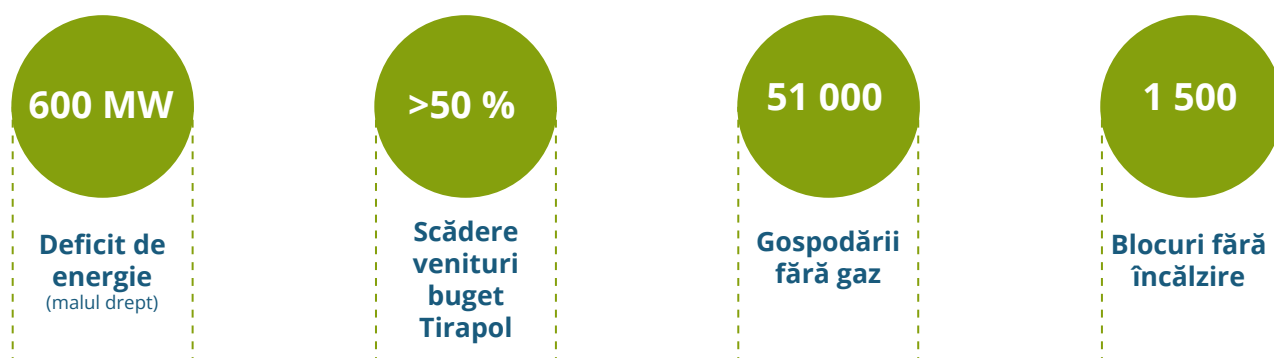
1.1 Emergența și evoluția crizei energetice

De la începutul anului 2025, regiunea transnistreană s-a confruntat cu o **degradare accentuată a situației socio-economice**, cauzată în principal de șocul energetic generat de Gazprom, precum și de caracterul nesustenabil al modelului economic local. Acest model depinde de accesul gratuit la gaze naturale și de valorificarea lor indirectă prin producția de energie electrică; un aranjament care a fost brusc perturbat la 1 ianuarie 2025. La această dată, livrările de gaze rusești către regiune au fost oprite, ceea ce a dus și la încetarea producției de energie electrică la centrala de la Cuciurgan (MGRES) pentru malul drept al Nistrului. S-a întrerupt astfel o componentă esențială a economiei regionale și o sursă majoră de venit pentru administrația de la Tiraspol. Autoritățile constituționale ale Republicii Moldova au menționat că, până la 31 decembrie 2024, Centrala de la Cuciurgan asigura o parte semnificativă a consumului de energie de pe malul drept al Nistrului, iar odată cu sistarea gazelor a apărut un deficit de circa 600 MW, acoperit ulterior doar prin importuri și achiziții de pe piața internă de energie electrică¹. În paralel, din imposibilitatea de a relua vânzarea de electricitate către malul drept, regimul de la Tiraspol a pierdut peste jumătate din sursa de lichidități care acoperea deficitul bugetar local. Întreprinderile mari din stânga Nistrului, care anterior se bucurau de energie ieftină, au început și ele să întâmpine dificultăți financiare tot mai mari.

Impactul social direct al crizei energetice a fost resimțit în primul semestru al anului. Furnizarea gazelor naturale, a încălzirii centralizate și a apei calde a fost întreruptă în numeroase localități ale regiunii, inclusiv în Zona de Securitate. La 1 ianuarie 2025, întreprinderile energetice din regiune au sistat livrările de gaze către mai multe localități (în special consumatorilor casnici), iar chiar înainte, pe 28 decembrie 2024, compania Tiraspoltransgaz deconectase inclusiv unele instituții publice aflate în localități controlate de autoritățile constituționale². Peste 51.000 de gospodării au rămas fără gaze și aproximativ 1.500 de blocuri de locuințe fără încălzire, în plină iarnă. Situația a fost caracterizată drept un risc de criză umanitară și a fost exploatată de Moscova pentru a lansa un nou val de dezinformare împotriva Chișinăului³.

Figura 1.

Efectele imediate ale șocului energetic din ianuarie 2025 asupra regiunii transnistrene și asupra malului drept al Nistrului

1 Guvernul RM, „Consumul de energie electrică pentru 1 ianuarie 2025 este acoperit pe deplin”, 01.01.2025, <https://gov.md/ro/comunicate-de-presa/celula-de-criza-de-la-guvern-consumul-de-energie-electrica-pentru-1-ianuarie>.

2 *Ibidem*.

3 Reuters, „Mii de oameni au rămas fără încălzire sau gaze în regiunea separatistă pro-rusă a Moldovei”, 06.01.2025, <https://www.reuters.com/world/europe/thousands-left-without-heat-or-gas-moldovas-pro-russian-separatist-region-2025-01-06/>.

Pe acest fundal, **Uniunea Europeană și instituțiile europene au intervenit cu măsuri de sprijin de urgență pentru a preveni agravarea situației**. S-au propus mecanisme de finanțare pentru achiziția de gaze destinate necesităților imediate ale populației din stânga Nistrului⁴.

În practică, la începutul lunii februarie 2025, livrările de gaze către regiune au fost parțial reluate prin aranjamente finanțate din asistența europeană. Compania Moldovagaz a expediat un prim lot de ~3 milioane metri cubi de gaz către stânga Nistrului. Fondurile europene necondiționate, în valoare de 20 de milioane de euro, acopereau necesarul pentru primele zece zile din februarie. Totodată, **UE a propus și ajutor condiționat de angajamente pentru respectarea drepturilor omului în regiunea transnistreană**, însă acestea au fost respinse de regimul de la Tiraspol⁵.

În februarie 2025 au apărut și aranjamente alternative de aprovizionare, susținute prin creditare asociată Federației Ruse, însă fără transparență deplină⁶. Chișinăul a avertizat că aceste soluții sunt impredictibile, netransparente și nesustenabile, menționând implicarea unei companii din Emiratele Arabe Unite care ar plăti compania maghiară *MET Gas and Energy Marketing AG*, aceasta procurând gazul și livrându-l în regiune. Practic, gazul ajungea la Tiraspol prin intermediari obscuri, subliniind precaritatea mecanismului de alimentare.

Lipsa sustenabilității acestei soluții a revenit de câteva ori pe parcursul anului 2025. Starea de urgență în economie introdusă în decembrie 2024 a fost prelungită până la 31 august 2025 și reintrodusă în decembrie 2025.

---

4 Comisia Europeană, „UE oferă sprijin de urgență pentru a face față crizei energetice din Moldova”, 27.01.2025, https://enlargement.ec.europa.eu/news/eu-offers-emergency-support-tackle-energy-crisis-moldova-2025-01-27_en.

5 Radio Europa Liberă Moldova, „Tiraspolul respinge oferta UE. Va primi gaz prin companii din Ungaria și Dubai, cu câteva condiții” <https://moldova.europalibera.org/a/tiraspolul-respinge-oferta-ue-va-primi-gaz-prin-companii-din-ungaria-si-dubai-cu-cateva-conditii/33309290.html>.

6 RISE Moldova, „Drumul Gazului „umanitar” din Rusia în Transnistria via Dubai-Elveția”, 10.02.2025, <https://www.rise.md/drumul-gazului-umanitar-din-rusia-in-transnistria-via-dubai-elvetia/>.

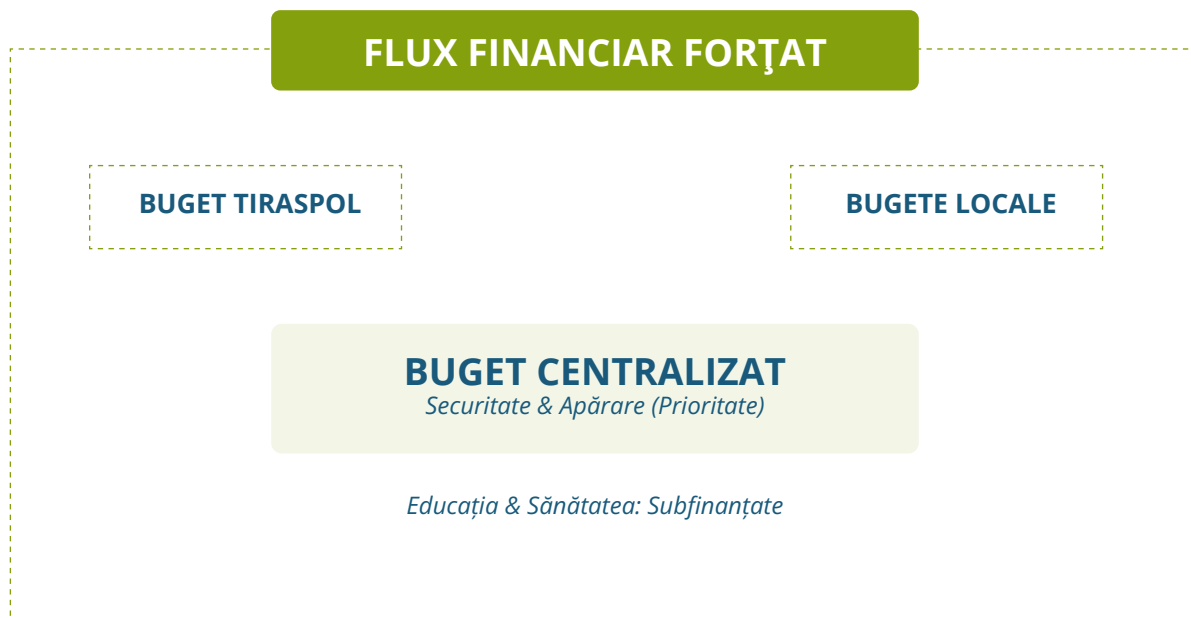
1.2 Măsurile de austeritate adoptate în contextul crizei energetice și economice

Șocul energetic, pe parcursul anului 2025, condiționat de reducerea drastică a livrărilor de gaz, au forțat adoptarea unor măsuri de austeritate bugetară. Spre exemplu, în iunie 2025, volumul zilnic de gaz livrat a scăzut la aproximativ jumătate față de nivelurile anterioare, iar la 11 iunie 2025 a fost declarată stare de urgență în economie pentru 30 de zile, invocând reducerea bruscă a livrărilor⁷. La începutul lunii iunie regiunea mai primea în medie cel mult 1 milion m³ de gaz pe zi, iar în anumite zile volumele au coborât la 0,7-0,8 milioane m³. **S-au impus** imediat **măsuri de economisire**, de pildă, alimentarea cu apă caldă a fost sistată timp de două săptămâni în blocurile de locuințe multietajate, iar vânzarea de gaz natural comprimat la stațiile de alimentare auto a fost suspendată.

Pe fondul epuizării rezervelor financiare și al scăderii veniturilor bugetare, regimul de la Tiraspol a trecut la măsuri de austeritate cu impact direct asupra nivelului de trai și serviciilor publice. În iunie 2025 s-a aflat că Tiraspolul a solicitat asistență financiară externă din partea Rusiei în valoare de 200 milioane USD pentru echilibrarea bugetului⁸. S-au luat decizii precum plata pensiilor pe luna mai din credite comerciale, trecerea unor angajați din sectorul public la regim de lucru parțial și eşalonarea plății indemnizațiilor de concediu pentru profesori. De asemenea, prestațiile sociale pentru categorii vulnerabile au înregistrat întârzieri, iar de la 1 iunie 2025 s-au redus suplimentele acordate la ~4.500 de pensionari care erau și angajați (fiind sistată plata concomitentă a pensiei și salariului).

Figura 2.

Centralizarea resurselor bugetare și prioritizarea cheltuielilor de securitate și apărare

7 Ziarul de Gardă „Regimul de urgență economică a fost reintrodus în regiunea transnistreană. Decretul lui Krasnoselski, aprobat de pretinsul Sovietul Suprem”, 11.06.2025, <https://www.zdg.md/stiri/regimul-de-urgenta-economica-a-fost-reintrodus-in-regiunea-transnistreana-decretul-lui-krasnoselski-aprobat-de-pretinsul-sovietul-suprem/>.

8 Telegraph, „Tiraspolul cere Rusiei un “ajutor” de 200 de milioane de dolari pentru a face față crizei economice”, 06.06.2025, <https://telegraph.md/tiraspolul-cere-rusiei-un-ajutor-de-200-de-milioane-de-dolari-pentru-a-face-fata-crizei-economice/>.

Din perspectivă normativă, regimul a adoptat reguli de gestionare de criză a finanțelor publice. Prin Ordinul nr. 195rp din 20 iunie 2025, Tiraspolul a impus centralizarea resurselor financiare: plata salariilor bugetarilor cel puțin o dată pe lună (în perioada 1 iulie-31 decembrie 2025), redirecționarea a 75 milioane ruble transnistrene din bugetul orașului Tiraspol către bugetul central și transferul zilnic către centru a unor venituri colectate la nivel local. S-a prevăzut și posibilitatea realocării fondurilor între diferite bugete locale pentru acoperirea deficitelor temporare. Tot în iunie, Decizia nr. 167 din 16 iunie 2025 a limitat contractarea de noi cheltuieli bugetare, interzicând achizițiile și investițiile considerate neesențiale și prioritizând strict cheltuielile „vitale”, de exemplu cele de securitate și apărare; în timp ce domenii precum educația, sănătatea și protecția socială au rămas subfinanțate și cu plăți întârziate⁹. În lunile iulie și august 2025, regimul de urgență economică a fost prelungit succesiv, fiind reintrodus în decembrie 2025.

1.3 Efectele crizei energetice și economice asupra populației și economiei locale

În planul activității economice, regiunea a traversat o contracție severă în prima jumătate a lui 2025. Datele prezentate de structurile de la Tiraspol indică scăderea exporturilor cu 51% față de semestrul I al anului precedent, iar indicatori precum producția industrială și comerțul cu amănuntul au fost în declin accentuat¹⁰. Cu toate acestea, autoritățile de la Chișinău au remarcat că Uniunea Europeană a rămas principala destinație a exporturilor agenților economici din regiune în primele 6 luni din 2025; semn că, în pofida declinului, interdependența comercială cu piața UE a continuat. În august 2025, stabilizarea temporară a livrărilor de gaze a permis reluarea unor activități industriale. De exemplu, Uzina Metalurgică din Rîbnița (unul dintre cei mai mari consumatori industriali de gaz și contributor bugetar local) și-a reluat producția, permițând și creșterea generării de energie electrică la circa 160-220 MW. S-a consemnat totodată reluarea exporturilor de fier vechi din Ucraina către regiune în iulie 2025, element important pentru funcționarea uzinei și pentru aportul de valută în regiune¹¹.

În ceea ce privește sectorul energetic, un punct sensibil a fost Centrala Electrică de la Cuciurgan (MGRES). Până la 31 decembrie 2024, această centrală asigură venituri semnificative din livrările de energie către malul drept, însă în lipsa acestor venituri în 2025 regimul de la Tiraspol a încercat să creeze o bază legală pentru a subvenționa din buget pierderile centralei, prin introducerea unui articol care să permită finanțarea diferenței dintre costurile de producție și tarifele reglementate. Pe de altă parte, Chișinăul a luat măsuri de precauție, Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică (ANRE) a decis la 18 august 2025 să mențină Moldovagaz ca furnizor de gaze pentru regiunea transnistreană cel puțin până la sfârșitul lui martie 2026. S-au impus condiții ca gazul procurat să fie exclusiv pentru necesitățile regiunii și ca regiunea să constituie rezerve de cel puțin 15% din consumul mediu anual al consumatorilor casnici și al instituțiilor sociale esențiale¹².

---

9 „guvernul rmn”, „Privind procedura de limitare a acceptării, executării și finanțării obligațiilor bugetare”, 17.06.2025, <https://government.gospmr.org/o-poryadke-ogranicheniya-prinyatiya-ispolneniya-i-finansirovaniya-byudzhethnyh-obyazatelstv/>.

10 „serviciul vamal rmn”, „statistici”, 10.07.2025, <https://customs.gospmr.org/news/tamozhennaya-statistika/>.

11 NewsMaker, „Ucraina a reluat exportul de fier vechi în regiunea transnistreană”, 21.08.2025 <https://newsmaker.md/ro/presa-ucraina-a-reluat-exportul-de-fier-vechi-catre-regiunea-transnistreana>.

12 ANRE, „S.A. „Moldovagaz” va fi responsabilă de aprovizionarea cu gaze naturale a regiunii transnistrene până la sfârșitul lunii martie 2026”, 18.08.2025, <https://anre.md/sa-moldovagaz-va-fi-responsabila-de-aprovizionarea-cu-gaze-naturale-a-regiunii-transnistrene-pana-la-sfarsitul-lunii-martie-2026-3-1109>.

Figura 3.

Reducerea exporturilor și fragilizarea economiei locale

În lunile septembrie-octombrie 2025, **presiunile sociale în stânga Nistrului au rămas ridicate**. S-au semnalat întârzieri la plata salariilor în sectorul public și incertitudini privind aprovizionarea cu gaze pentru sezonul rece. Între 2 și 17 octombrie 2025, Tiraspolul a instituit un nou regim de economisire a energiei, invocând dificultăți de plată și schimbări repetate ale intermediarilor la achiziția de gaze. Acest regim de austeritate energetică s-a tradus prin oprirea apei calde în localități și degradarea condițiilor în instituții de învățământ. Ulterior, pe 17 octombrie s-a anunțat restabilirea livrărilor de gaze la volumele contractuale, datorită unor achiziții realizate prin grupul MET și plăți efectuate printr-o companie din Dubai, ceea ce confirmă caracterul fragmentat și vulnerabil al mecanismului de aprovizionare cu gaz al regiunii¹³.

În a doua jumătate a anului 2025, pe măsură ce **presiunile bugetare s-au accentuat**, regimul de la Tiraspol a recurs la măsuri excepționale de „mobilizare” a resurselor interne, inclusiv prin tentativa de redistribuire forțată a profiturilor bancare pentru acoperirea cheltuielilor sociale. Astfel, au fost propuse amendamente care prevedeau ca băncile comerciale, controlate de regim, să transfere până la 1 noiembrie 2025 întregul profit net nedistribuit pentru anul 2024 (în total circa 91,2 milioane ruble transnistrene), justificarea invocată fiind evitarea întârzierilor la plata salariilor din sectorul bugetar¹⁴. Ulterior, soluția a fost reformulată, iar documentul adoptat de așa-numitul „soviet suprem” la 22 octombrie și semnat la 27 octombrie 2025 a introdus obligația ca așa-numita „bancă centrală transnistreană” să transfere 100 milioane ruble transnistrene către buget, ca plată în avans din profiturile viitoare¹⁵.

Per ansamblu, în 2025 regiunea transnistreană a traversat episoade repetate de criză energetică și bugetară. Instrumentele de răspuns ale administrației de la Tiraspol s-au concentrat pe centralizarea fluxurilor financiare și menținerea cu dificultate a plăților sociale de bază. Soluțiile de alimentare cu energie au rămas în mare parte provizorii și netransparente, depinzând de aranjamente ad-hoc, cu impact direct asupra serviciilor publice de bază, a activității industriale și a veniturilor populației. Această situație menține riscuri ridicate de recurență a crizelor și de deteriorare a nivelului de trai, mai ales în perioadele de consum sezonier crescut.

13 NewsMaker, „Gazul revine în stânga Nistrului. Locuitorii vor avea din nou apă caldă și căldură”, 16.10.2025, <https://newsmaker.md/ro/gazul-revine-in-stanga-nistrului-locuitorii-vor-avea-din-nou-apa-calda-si-caldura>.

14 „președinte rmn”, Ordinul nr. 330rp din 1 octombrie 2025, 16.10.2025, <https://president.gospmr.org/pravovye-akty/rasporyajeniya/o-proekte-zakona-pridnestrovskoy-moldavskoy-respubliki-o-vnesenii-dopolneniya-v-zakon-pridnestrovskoy-moldavskoy-respubliki-o-gosudarstvennih-merah-napravlenih-na-minimizatsiyu-negativnogo-vozdeystviya-na-ekonomiku-svyazannogo-s-sokrascheniem-prekrascheniem-postavok-prirodnogo-gaza-v-pridnestrovskuyu-moldavskuyu-respubliku-v-2025-godu-.html>.

15 „președinte rmn”, „modificarea „legii” „privind măsurile menite să minimizeze impactul negativ asupra economiei asociat cu reducerea (încetarea) livrărilor de gaze naturale în anul 2025”, 22.10.2025, <https://president.gospmr.org/pravovye-akty/zakoni/zakon-pridnestrovskoy-moldavskoy-respubliki-o-vnesenii-dopolneniya-v-zakon-pridnestrovskoy-moldavskoy-respubliki-o-gosudarstvennih-merah-napravlenih-na-minimizatsiyu-negativnogo-vozdeystviya-na-ekonomiku-svyazannogo-s-sokrascheniem-prekrascheniem-postavok-prirodnogo-gaza-v-pridnestrovskuyu-moldavskuyu-respubliku-v-2025-godu-.html>.

CAPITOLUL 2

SITUAȚIA FERMIERILOR DIN RAIONUL DUBĂSARI

O altă problemă cronică privind drepturile socio-economice în 2025 a fost îngrădirea accesului agricultorilor din raionul Dubăsari, deținători de terenuri amplasate după traseul Camenca-Tiraspol, la lucrările agricole și la circulația producției. Deși accesul la aceste terenuri a fost convenit anterior prin mecanisme speciale, în ultimii ani au fost introduse bariere suplimentare, menținute și în 2025, prezentarea unor înscrisuri care trebuie reînnoite anual și condiționarea transportării recoltei prin posturile neautorizate de plăți ilegale stabilite unilateral de regimul de la Tiraspol, inclusiv prin aplicarea unui procent din valoarea producției. Aceste practici afectează direct dreptul la proprietate și folosință asupra terenurilor, libertatea de circulație și dreptul de a desfășura o activitate economică.¹⁶

În 2025, aceste constrângeri au fost menținute și formalizate prin prelungiri succesive ale așa-numitei proceduri „simplificate” de acces pentru transportul tehnicii agricole și al producției. În realitate, acest mecanism „simplificat” impune fermierilor o serie de sarcini birocratice și financiare: să obțină periodic un certificat de „utilizator de teren”, să accepte verificări și controale abuzive și să achite taxe ilegale pentru circulația mașinilor agricole și transportul recoltei. Prolungirile s-au făcut pe perioade scurte (de regulă trimestriale), menținând un **nivel ridicat de incertitudine pentru fermieri**, care nu pot planifica corespunzător lucrările agricole sezoniere (semănat, recoltare, depozitare, contractarea vânzării). În 2025, regimul a continuat să condiționeze accesul la terenuri de plata acestor taxe nelegitime și de respectarea unor proceduri impuse unilateral, fără garanții de stabilitate și fără mecanisme efective de contestare¹⁷.

Figura 4.

Măsuri coercitive care afectează fermierii din Dubăsari

Constrângerile nu s-au limitat la aspectul financiar. S-au raportat limitări privind utilizarea tehnicii agricole, a semințelor și a îngrășămintelor, condiționate de obținerea unor aprobări suplimentare de la structurile de la Tiraspol, ceea ce reduce capacitatea fermierilor de a efectua lucrările agricole la timp și de a menține productivitatea culturilor. În paralel, accesul la sistemele de irigare a rămas vulnerabil, întrucât stațiile de pompare a apei sunt sub controlul structurilor transnistrene. Aceasta complică asigurarea apei necesare pentru culturi, mai ales în perioadele de secetă, și sporește incertitudinea fermierilor în privința menținerii recoltelor¹⁸. În asemenea condiții, agricultura în zona respectivă devine instabilă și dificil de planificat, inclusiv din perspectiva investițiilor și a costurilor per hectar.

16 Guvernul Republicii Moldova, „Probleme curente cu care se confruntă fermierii din raionul Dubăsari”, 09.09.2025, <https://gov.md/ro/comunicate-de-presa-bpr/probleme-curente-cu-care-se-confrunta-fermierii-din-raionul-dubasari>.

17 „guvernul rmn”, „Rezoluția nr. 12 cu privire la soluționarea problemelor de utilizare a terenurilor în raionul Dubăsari”, 10.01.2025, <https://government.gospmr.org/ob-uregulirovanii-voprosov-zemlepolzovaniya-v-dubossarskom-rajone-2/>.

18 AgroExpert, „Presiuni asupra agricultorilor din Dubăsari: Iată problemele cu care se confruntă”, 09.09.2025, <https://agroexpert.md/rom/novosti/presiuni-asupra-agricultorilor-din-dubasari-iata-problemele-cu-care-se-confrunta>.

În 2025 s-a remarcat și **creșterea poverii financiare asupra fermierilor prin majorarea taxelor ilegale impuse**. Regimul de la Tiraspol a extins aplicarea de taxe abuzive pentru folosirea drumurilor din regiune, îndeosebi pentru vehiculele de mare tonaj folosite în lanțul agricol (de exemplu la transportul cerealelor). Aceste majorări au mărit direct costurile logistice ale fermierilor și le-au redus competitivitatea. Concomitent, structurile de la Tiraspol au continuat să recurgă la presiuni administrative: controale repetate la fermieri și măsuri de intimidare, care afectează predictibilitatea activităților și cresc riscul de pierderi în momentele critice ale sezonului agricol.

În plan fiscal, practica impunerii de plăți ilegale s-a menținut, fermierii sunt obligați să achite tarife fixe pe tonă pentru transportul anumitor culturi și, suplimentar, plăți calculate în funcție de valoarea producției transportate. Aceste sume reduc marja de profit a fermierilor și cresc riscul ca aceștia să nu-și poată onora obligațiile contractuale și bancare, mai ales dacă accesul la teren este restricționat sau întârziat. Fermierii au semnalat că măsurile compensatorii oferite de autoritățile constituționale ale Republicii Moldova, deși binevenite pentru atenuarea imediată a pagubelor, nu acoperă efectele structurale ale blocajelor. Restricțiile impuse le pot împiedica să respecte termenele de livrare, să ramburseze creditele sau să evite penalități comerciale, generând pierderi și datorii.

În ansamblu, situația din 2025 indică **menținerea unei practici de condiționare ilegală a accesului la terenurile agricole**. Fermierii sunt nevoiți să accepte plata unor taxe nelegitime și interacțiunea cu structuri nerecunoscute, doar pentru a-și putea cultiva propriile terenuri. Efectul cumulativ constă într-o scădere a veniturilor gospodăriilor agricole, o degradare a predictibilității economice în sectorul agricol și o vulnerabilizare a securității alimentare, prin creșterea costurilor de producție, perturbarea planificării agricole și accesul limitat la irigații. Totodată, caracterul temporar al „permisiunilor” de acces și presiunea constantă exercitată prin controale și taxe funcționează ca **instrumente** de coerciție economică, având scopul de a subordona și controla activitățile fermierilor din zona vizată.

CAPITOLUL 3

**SPAȚIUL INFORMAȚIONAL ȘI
EDUCAȚIONAL DIN REGIUNEA
TRANSNISTREANĂ**

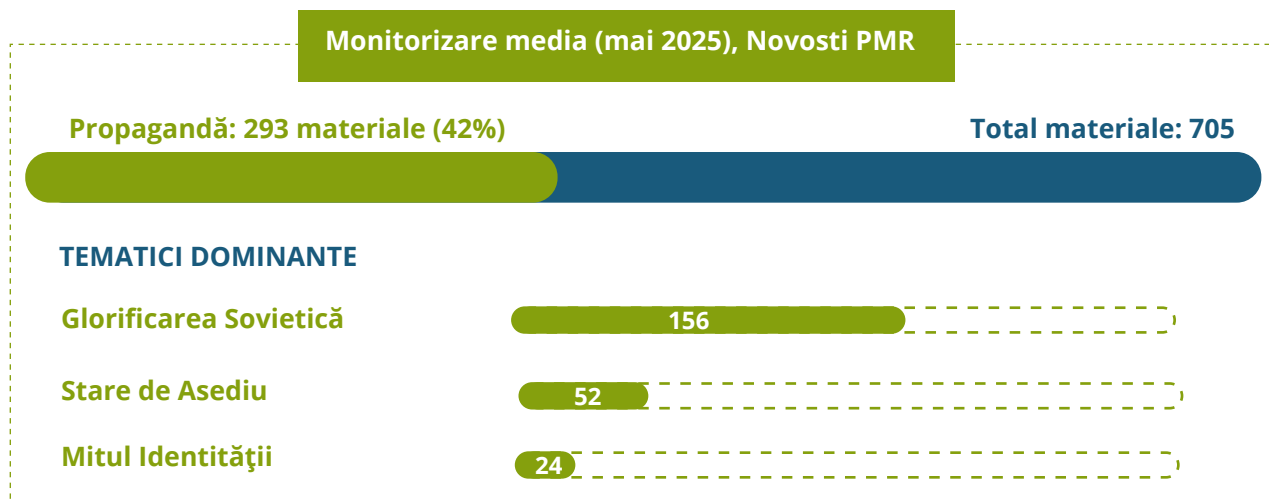
3.1 Propagandă și mitul identității transnistrene

În 2025, regimul de la Tiraspol a consolidat un set de măsuri orientate spre controlul spațiului informațional, uniformizarea discursului public și întărirea îndoctrinării ideologice, în special în rândul copiilor și tinerilor. Aceste evoluții combină instrumente simbolice și educaționale, campanii de propagandă finanțate public, precum și pachete de „modificări legislative” care largesc substanțial categoriile de conținut interzis și sporesc posibilitățile de intervenție ale structurilor de forță, ale „procuraturii” și ale instituțiilor subordonate regimului.

Constatările din 2025 sunt consolidate și de date empirice privind conținutul mediatic dominant. Monitorizare realizată în perioada mai-august 2025 asupra a trei surse reprezentative din regiune, Novosti PMR, Pervii Pridnestrovski și TSV, indică faptul că, doar în luna mai 2025, din 705 materiale publicate și distribuite de Novosti PMR, 293 (aprox. 42%) au avut caracter de propagandă, cu o concentrare pronunțată în prima jumătate a lunii, în contextul zilei de 9 mai. Tematic, narațiunile cele mai frecvente au vizat **glorificarea trecutului militar sovietic** (156 de materiale), **cultivarea unei stări de asediu** (52), **consolidarea mitului identității și statalității transnistrene** (24), **promovarea discursului militar-patriotic** (17) și **promovarea trupelor ruse de ocupație și a mecanismelor așa-zis pacificatoare** (14). În același timp, spațiul mediatic transnistrean rămâne dominat de difuzori loiali Kremlinului, fie instituții publice locale, fie canale rusești retransmise, fără contrapondere din surse independente¹⁹.

Figura 5.

Ponderea materialelor propagandistice vs. materialele cu conținut neutru

Un reper central este continuarea proiectului de construire a unei identități artificiale, distincte de identitatea populației de pe malul drept al Nistrului. În această logică se înscrie Decretul nr. 346 privind declararea anului 2026 drept „**Anul poporului transnistrean**”, semnat la 28 august 2025 de către Vadim Krasnoselski. Documentul instituie obligația elaborării unui plan de acțiuni, includerea resurselor financiare pentru implementare în proiectul bugetului pe 2026, implicarea unui spectru larg de „instituții” și asigurarea unei acoperiri mediatice constante, cu vizibilitate publică amplificată. În practică, această decizie transformă propaganda identitară într-un program multianual, integrat în planificarea bugetară și administrativă²⁰.

19 Promo-LEX, *Notă Analitică: Propaganda și dezinformarea în regiunea transnistreană a Republicii Moldova*, 2025, <https://promolex.md/nota-analitica-propaganda-si-dezinformarea-in-regiunea-transnistreana-a-republicii-moldova/>.

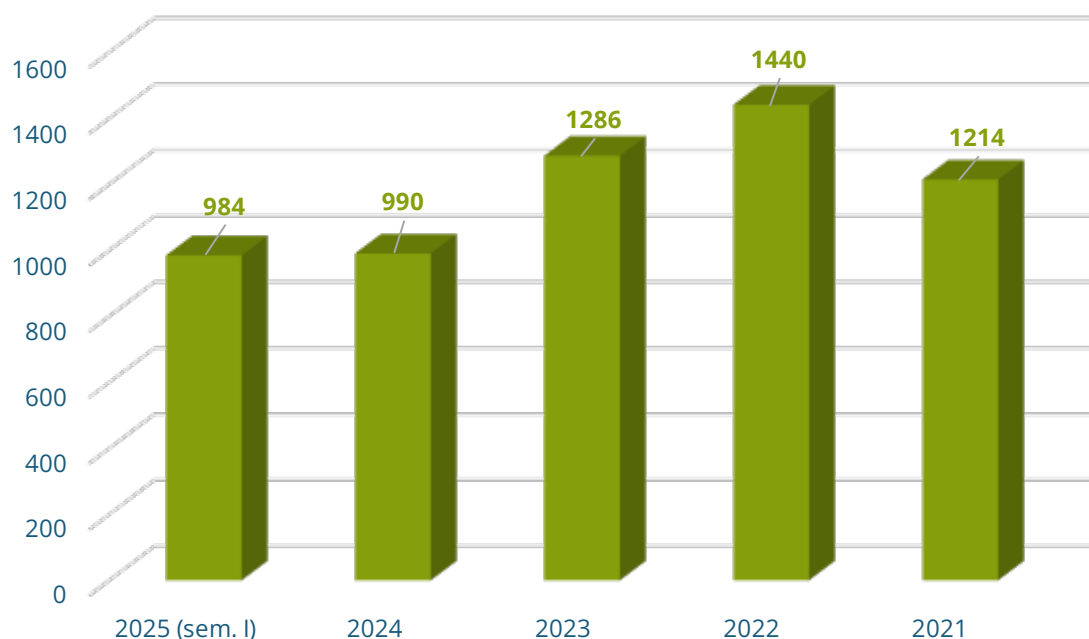
20 „ministerul justiției rmn”, „Ordinul nr. 745r din 22 decembrie 2025 privind aprobarea planului republican de acțiuni pentru anul poporului transnistrean 2026 în rmn”, <http://www.minjust.gospmr.org/oo/Publication.nsf/805c7c76d1c2ddb8c2258213005be80f/4caf0ba9399bcb05cc2258d6b0047bd17?OpenDocument>.

Dimensiunea educațională este tratată ca infrastructură principală de îndoctrinare. În vara și începutul toamnei 2025, a fost impulsionată utilizarea obligatorie a termenului unic „popor transnistrean” în sistemul de învățământ, prin instrucțiuni distribuite directorilor instituțiilor educaționale, inclusiv în baza unui protocol al așa-numitului „guvern” din 6 august 2025. Conform unui „ordin” făcut public la 4 septembrie 2025, profesorilor li se impune să evite formulări la plural de tipul „popoarele care locuiesc în Transnistria” și să utilizeze exclusiv sintagma unificatoare. Măsura este completată de organizarea de lecții tematice despre **„poporul și statalitatea transnistreană”** în școli, grădinițe și universități, în paralel cu „lecții de patriotism” care reinterpretează războiul din 1992 ca apărare a „poporului transnistrean” împotriva „naționaliștilor moldoveni”. Prin această schemă, manualele, curriculum și limbajul școlar devin instrumente de legitimare a regimului și de normalizare a unei narațiuni istorice exclusiviste²¹.

Promo-LEX observă o **creștere constantă a numărului de activități „patriotice”** în ultimii ani. În 2021, regimul a organizat 1,214 astfel de evenimente. Numărul a crescut la 1,440 în 2022, implicând 156,307 de participanți, și a rămas ridicat în 2023, când au fost organizate 1,286 de evenimente, cu participarea a 163,664 de persoane. Deși numărul total al activităților a scăzut la 990 în 2024, nivelul de participare a rămas ridicat (123,465 de persoane implicate). Doar în prima jumătate a anului 2025 au fost organizate 984 de evenimente, implicând 136,637 de participanți. Această creștere pare strâns legată de multiplele crize care au afectat regiunea în ultimii ani, subminând tot mai mult poziția de putere a regimului.

Figura 6.

Evoluția numărului de „evenimente patriotice” în anii 2021-2025

Sursa: realizat de autori în baza rapoartelor publicate de „serviciul pentru cultură și patrimoniu istoric” din Tiraspol, <https://culture.gospmr.org/2016-07-01-05-22-55/otchet/>.

21 Canalul de Telegram al portalului media MOCT, „Profesorii din Transnistria sunt obligați să folosească doar sintagma „popor transnistrean” atunci când se referă la locuitorii din regiune”, 04.09.2025, https://t.me/most_dnestr/1738.

În același timp, controlul ideologic este întărit prin pachete de „legi” inspirate explicit din legislația Federației Ruse și integrate în agenda mai largă a promovării așa-numitelor „valori tradiționale”. Un pachet de șase „proiecte de lege” vizează modificări în domeniul precum informația și tehnologiile informaționale, publicitatea, cinematografia, mass media, garanțiile drepturilor copilului și codul contravențional. Obiectivul declarat este **interzicerea „propagandei valorilor netradiționale”**, inclusiv a conținutului asociat relațiilor netradiționale, tranziției de gen și așa numitei „propagande a vieții fără copii”. Pachetul introduce amenzi care, raportat la salariul mediu local indicat pentru primele luni ale anului 2025, pot reprezenta o presiune disproporționată asupra populației, cu efect de descurajare și autocenzură. Un aspect critic este caracterul vag al noțiunilor utilizate și lipsa exemplurilor sau a delimitărilor clare, ceea ce facilitează aplicarea arbitrară, inclusiv în scopuri punitive împotriva persoanelor percepute ca indezirabile din punct de vedere ideologic²².

22 „ministerul justiției rmn”, Ordinul 25r din 22.01.2024, https://minpros.gospmr.org/files/Report/22.01.24_25p.pdf.

3.2 Cenzură și controlul asupra mediului online

Controlul și cenzura în spațiul online au fost extinse printr-un pachet de „amendamente legislative” care introduce sancțiuni pentru **conținutul digital considerat ofensator** față de „moralitatea publică” sau care ar exprima „o lipsă clară de respect față de societate”. În logica regimului, „procurorul” sau „adjuncții” pot declanșa proceduri de blocare a resurselor informaționale, iar lista categoriilor de conținut susceptibil de cenzură se lărgeste semnificativ, incluzând criteriile subiective precum „insultarea demnității umane” sau distribuirea imaginilor cu acțiuni ilegale ori violente, interpretate în termeni foarte vagi. Aceste modificări au fost înregistrate în aprilie 2025, semnate la 22 iulie 2025 și au intrat în vigoare la 6 august 2025, consolidând posibilitatea de filtrare a informației și de reprimore a exprimării critice în mediul digital.

În noiembrie 2025, mecanismul de blocare a conținutului online a fost întărit încă o dată prin Decizia nr. 345 din 24 noiembrie 2025, care extinde formal regulile existente din 2018 privind includerea site-urilor într-un registru unificat al resurselor interzise (registru care nu este public). Noua decizie creează o bază suplimentară pentru **blocarea conținutului asociat vieții private, identității de gen, orientării sexuale și autonomiei reproductive**, introducând criteriile foarte largi, precum „formarea unei percepții de egalitate socială” între relații „tradiționale” și „netradiționale”, „justificarea” sau „popularizarea” unor astfel de relații, ori „stimularea interesului” prin imagini sau descrieri repetate. În termeni operaționali, instrumentul tehnic de blocare este transformat într-un **mecanism de control ideologic** asupra dezbaterii publice și asupra accesului la informație.²³

Pentru prima jumătate a anului 2025 se remarcă, de asemenea, presiuni crescute asupra accesului la informație și asupra documentării independente. În mai 2025, au fost semnalate inițiative care ar permite suspendarea serviciilor de telefonie și internet pentru până la 48 de ore fără „hotărâre judecătorească”, doar în baza solicitării structurilor de securitate. Tot în primul semestru 2025 s-a evidențiat consolidarea presiunilor asupra presei și a jurnaliștilor, inclusiv prin mecanisme de acreditare folosite ca instrument de cenzură. La 31 martie 2025 au fost înregistrate amendamente care prevăd **amenzi pentru jurnaliștii și colaboratorii media din afara regiunii** care lucrează fără „acreditare”, pe fundalul unor relatări recurente despre refuzuri arbitrare de acces și riscul de reținere. Aceste măsuri agravează un climat deja ostil pentru documentarea independentă și pot penaliza inclusiv localnicii care cooperează cu presa.

În ansamblu, evoluțiile din 2025 indică o convergență între trei direcții: instituționalizarea propagandei identitare (cu extensie programatică în 2026), extinderea cenzurii normative și tehnice în mediul online și consolidarea controlului asupra actorilor care pot produce narațiuni alternative (profesori, jurnaliști, instituții educaționale, platforme digitale). Ambiguitatea deliberată a termenilor precum „moralitate publică” și „lipsă de respect față de societate”, combinată cu infrastructura de monitorizare și cu posibilitatea de blocare a comunicațiilor, creează premisele unei aplicări selective, orientate politic, care adâncește autocenzura și reduce capacitatea populației de a semnală abuzuri și de a accesa informație pluralistă.

---

23 „ministerul justiției rmn”, <http://minjust.org/publication/docs/2025002122.html>.

3.3 Situația școlilor cu predare în limba română în grafia latină din regiunea transnistreană

Pe palierul propagandei, începutul anului 2025 a fost marcat și de campanii de denigrare în mass media controlată de Tiraspol și de holdingul Sheriff, inclusiv împotriva școlilor cu predare în limba română cu grafie latină din regiune. În februarie și aprilie 2025, școlile cu predare în limba română au fost etichetate drept „amenințări” și „instrumente de reabilitare a nazismului”, cu efect direct asupra dreptului la educație și asupra siguranței comunității școlare, în condițiile în care astfel de campanii sunt însoțite de presiuni și intimidări.

În pofida campaniilor de intimidare și denigrare, pentru prima dată în ultimii cincisprezece ani, în 2025 numărul total de elevi înscriși în cele opt școli cu predare în limba română din regiunea transnistreană a depășit pragul de 2.000. Astfel, în anul de studii 2024-2025 s-au înregistrat 2.041 de elevi, în creștere cu aproximativ 5,42% față de anul anterior. Această tendință pozitivă indică faptul că liceele și școlile respective rămân atractive chiar și pentru unele familii vorbitoare de rusă sau angajați ai structurilor locale, care preferă să-și școlarizeze copiii în instituțiile subordonate Chișinăului.

În pofida creșterii numărului de elevi, aceste instituții educaționale continuă să se confrunte cu obstacole sistemice impuse de regimul neconstituțional de la Tiraspol:

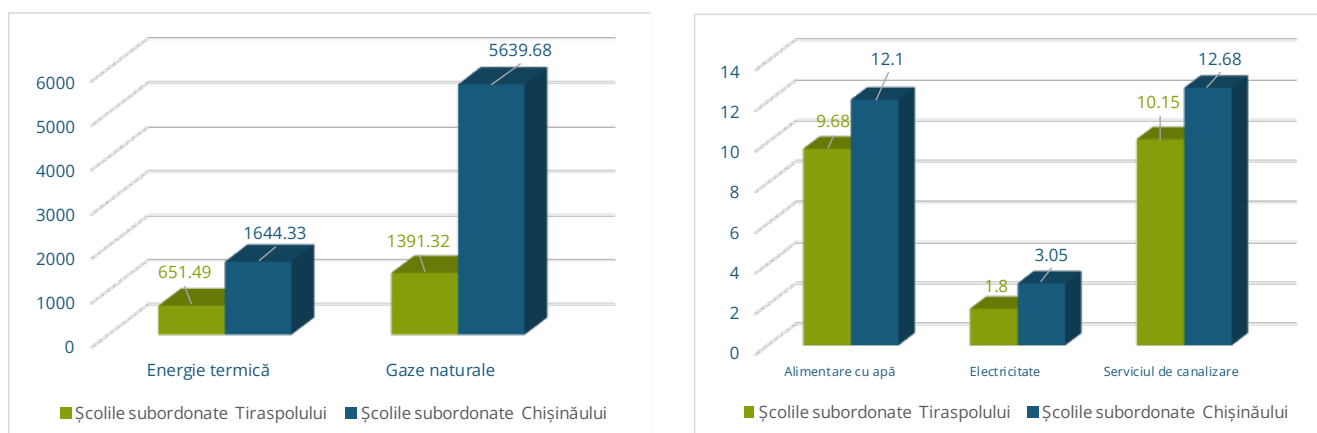
- ▶ Infrastructură inadecvată: clădiri și dotări nesatisfăcătoare, multe spații fiind improprie standardelor moderne de educație. Patru dintre licee, „Lucian Blaga” din Tiraspol, „Ștefan cel Mare și Sfânt” din Grigoriopol (care funcționează în exil, în satul Doroțcaia), „Evrîka” din Rîbnița și „Alexandru cel Bun” din Bender se confruntă cu lipse acute de spațiu educațional, fără ca până în prezent să fie identificate soluții viabile de extindere;
- ▶ Lipsa transportului adecvat și suficient pentru elevi: copiii care frecventează aceste școli nu beneficiază de suficiente opțiuni de transport școlar, ceea ce îngreunează accesul la educație în condiții sigure și confortabile, mai ales pentru cei care fac naveta din localități îndepărtate;
- ▶ Tarife utilitare discriminatorii: aceste școli plătesc prețuri mult majorate pentru utilități (gaz, încălzire, electricitate, apă, canalizare) față de instituțiile subordonate Tiraspolului. Costurile ridicate le consumă o pondere substanțială din bugete și sunt menite să exercite presiune financiară;
- ▶ Restricții de circulație și acces: libertatea de mișcare este îngrădită, sute de elevi și profesori fiind nevoiți să treacă zilnic prin posturi de control ilegale pentru a ajunge la școală.

Un element deosebit de problematic în 2025 a fost **majorarea abuzivă a tarifelor la utilități** pentru aceste școli. Regimul de la Tiraspol aplică acestor instituții cele mai ridicate tarife din întreaga regiune, mult peste cele percepute școlilor locale subordonate Tiraspolului și chiar peste tarifele aplicate consumatorilor industriali. De exemplu, tariful la gaze naturale aplicat școlilor cu predare în grafie latină este de aproximativ 4 ori mai mare decât cel pentru școlile controlate de regim; la energia termică (încălzire) este de circa 2,5 ori mai mare; la energie electrică de circa 1,6-1,7 ori mai mare; iar la apă și canalizare cu circa 20-25% mai ridicat.

În termeni absoluți, dacă o instituție de învățământ subordonată Tiraspolului plătea ~1.391 ruble transnistrene pentru 1.000 m³ de gaz, școlile cu predare în română au fost obligate să plătească 5.639,68 ruble pentru aceeași cantitate, un preț de ~4 ori mai mare. Pentru energia termică, comparația era ~651 ruble vs 1.644 ruble per Gcal (2,5 ori mai mult), pentru electricitate ~1,8 vs 3,05 ruble per kWh (~1,7 ori mai mult), iar la apă potabilă ~9,68 vs 12,1 ruble per m³ (~1,25 ori mai mult). Aceste diferențe de tarif, introduse pe fondul crizei energetice de la începutul anului, demonstrează caracterul discriminatoriu al politicii tarifare față de școlile respective și intenția de a le crea dificultăți financiare severe.

Figura 7.

Diferențele tarifare la utilități între școlile cu predare în limba română și școlile subordonate regimului de la Tiraspol, în anul 2025

Sursa: realizat de autori în baza informațiilor publicate de *administrația neconstituțională a orașului Bender, întreprinderea Tiraspoltransgaz și întreprinderea „Rețele Electrice de Distribuție Unificate”.*

* Tarifele sunt exprimate în așa-numitele „ruble transnistrene”. Tariful pentru serviciile de alimentare cu apă și canalizare este calculat per 1 m³, pentru gazele naturale per 1.000 m³, pentru energia electrică per 1 kWh, iar pentru energia termică per 1 Gcal.

Creșterile bruște de tarife au survenit în contextul crizei energetice regionale de la începutul anului, care a provocat o criză economică fără precedent și în stânga Nistrului. Fiind deja sub presiune financiară, școlile românești au trebuit să suporte facturi mult majorate, ceea ce le-a afectat capacitatea de funcționare (o parte semnificativă din bugetul lor fiind devorată de cheltuielile cu utilitățile).

În paralel cu presiunea economică, regimul a intensificat și **campania mediatică de stigmatizare a acestor școli**. Între februarie și martie 2025, mass-media subordonată (posturile de televiziune „Pervii Pridnestrovski” și „TSV”, deținute de regimul de la Tiraspol și de holdingul Sheriff) a difuzat peste 30 de reportaje, emisiuni și postări pe rețelele de socializare care portretizau liceele cu predare în română drept „instrumente de reabilitare a fascismului și nazismului” în regiunea transnistreană²⁴. Campania s-a centrat pe câteva narațiuni-cheie:

- ▶ Manualele de istorie folosite în aceste școli ar promova, chipurile, „reabilitarea fascismului și nazismului”, prin faptul că prezintă forțele sovietice drept „ocupanți” și oferă o perspectivă diferită asupra unor figuri istorice. Se susține că elevii ar fi îndoctrinați cu o interpretare falsificată și periculoasă a istoriei, ceea ce i-ar determina să-și perceapă propriii părinți și bunici ca „ocupanți”.
- ▶ S-a afirmat că acest curriculum istoric ar acționa ca o „bombă cu efect întârziat”, capabilă să declanșeze, pe viitor, evenimente destabilizatoare sau violente. În viziunea propagandei transnistrene, „eroii” promovați de autoritățile de la Chișinău în manuale ar fi persoane care au comis crime împotriva civililor, pe când, pentru Tiraspol, adevărații eroi sunt cei care au luptat împotriva fascismului în „Războiul de Apărare a Patriei” (1941-1944 - varianta rusă a celui de-al Doilea Război Mondial) și împotriva forțelor moldovenești în 1992.

²⁴ Promo-LEX, „Școlile cu predare în limba română din regiunea transnistreană sunt ținta unei noi campanii de denigrare în mass-media controlată de Tiraspol”, 04.04.2025, <https://promolex.md/scolile-cu-predare-in-limba-romana-din-regiunea-transnistreana-sunt-tinta-unei-noi-campanii-de-denigrare-in-mass-media-controlata-de-tiraspol/>.

- ▶ În martie 2025, Vadim Krasnoselski, a făcut declarații publice ostile la adresa acestor școli. El i-a îndemnat pe părinți să verifice „ce istorie învață copiii lor”, susținând că elevii din școlile românești vor ajunge să-și considere părinții drept „ocupanți”. Krasnoselski a afirmat că, deși formal părinții ar avea libertatea de a alege educația în limba română, această alegere este tolerată doar sub „control strict” al conținutului curricular și a declarat răspicat că o asemenea versiune a istoriei „nu va fi permisă” în regiune. Ulterior, la 22 august 2025, în cadrul forumului regional al profesorilor transnistreni, Krasnoselski a reiterat mesajul, declarând că „nu poate înțelege de ce cineva aici, în Transnistria, chiar și la școlile cu predare în grafie latină, ar trebui să studieze istoria românilor”, calificând acest lucru drept „fundamental greșit”. El a afirmat că asemenea situație poate fi combătută doar prin predarea istoriei așa-numitei „RMN” („republica moldovenească nistreană”) în toate școlile din regiune, inclusiv în cele de limbă română.

Aceste evoluții din 2025 trebuie privite în contextul mai larg al presiunilor asupra școlilor cu predare în limba română din anii precedenți, în special 2024. Pe parcursul anului 2024, odată cu creșterea înscrierilor la aceste școli (inclusiv din partea unor familii rusofone și a angajaților structurilor transnistrene), **s-au intensificat incidentele de coerciție asupra părinților**. Mai multe familii au fost supuse intimidărilor și interogatoriilor abuzive de către reprezentanți ai structurilor de „securitate” și, în final, și-au transferat copiii la școli aflate sub controlul Tiraspolului. De asemenea, în septembrie 2024, presa locală transnistreană a inițiat o campanie ținută de discreditare a Liceului Teoretic „Alexandru cel Bun” din Bender, după ce autoritățile regiunii au interzis accesul în acea școală al unor scriitori din Republica Moldova (Maria Ivanov, Dumitru Crudu, Emilian Galaicu-Păun și Elvira Moroșan). Pretextul invocat a fost că revistele literare „Timpul” pe care aceștia intenționau să le distribuie elevilor ar conține „propagandă politică” împotriva Rusiei și a regiunii transnistrene.

Toate acțiunile descrise relevă un tipar de presiune sistematică din partea administrației de la Tiraspol, menită să delegitimeze instituțiile de învățământ cu predare în limba română, să le restrângă accesul și să submineze drepturile părinților și copiilor de a învăța în limba română (grafie latină), în baza curriculumului național. Aceste drepturi sunt garantate atât de legislația națională a Republicii Moldova, cât și de standardele internaționale în domeniul drepturilor omului; de altfel, situația a fost consacrată și de o hotărâre a Curții Europene a Drepturilor Omului (*cauza Catan și alții vs. Moldova și Rusia, 2012*²⁵), care a constatat violarea dreptului la educație al elevilor din școlile cu predare în limba română din regiunea transnistreană. Cu toate acestea, în 2025 regimul transnistrean a continuat politicile de constrângere și hărțuire față de aceste școli, ignorând obligațiile ce decurg din normele internaționale.

Un alt subiect relevant în 2025, la intersecția dintre educație și problemele energetice, a fost chestiunea sediului Liceului „Evrka” din Rîbnița. După izbucnirea crizei gazelor la începutul anului, Chișinăul a condiționat permisiunea de a continua tranzitul de gaze rusești prin teritoriul controlat de autoritățile moldovenești de îndeplinirea a patru condiții de către Tiraspol. Una dintre aceste condiții viza restituirea sediului liceului „Evrka” (liceu cu predare în limba română) din orașul Rîbnița, sediu la care accesul este blocat ilegal de autoritățile transnistrene încă din 2004.

La 28 februarie 2025, în premieră după mai bine de două decenii, experți în educație reprezentând Chișinăul și regimul de la Tiraspol au efectuat împreună o vizită la complexul de clădiri al Liceului „Evrka”, situat pe strada Gagarin nr. 14 din orașul Rîbnița. Imobilele respective stau neutilizate din 2004, deoarece structurile de la Tiraspol au împiedicat orice activitate a liceului acolo, ba chiar una dintre clădiri este folosită de regim drept bază sportivă pentru altă instituție. Cu ocazia vizitei, experții au realizat o evaluare generală a stării clădirilor și a terenului din jur, cu scopul de a identifica măsurile necesare pentru reluarea

---

25 CtEDO, Hotărârea din 19 octombrie 2012 din cauza Catan și alții c. Moldovei și Rusiei (Cereri nr. 43370/04, 8252/05 și 18454/06), [https://hudoc.echr.coe.int/eng#\(%%22itemid%22:\[%22001-124596%22\]\)](https://hudoc.echr.coe.int/eng#(%%22itemid%22:[%22001-124596%22]))

și finalizarea lucrărilor de reparație începute acum aproape 20 de ani, precum și pentru eventualul punere în funcțiune a sediului ca infrastructură educațională sub administrarea Liceului „Evrika”.

Cu toate că vizita comună din februarie a reprezentat un progres, ulterior eforturile de recuperare a sediului au stagnat. La scurt timp după acea inspecție, specialiști în construcții delegați de Chișinău au fost împiedicați să intre într-una dintre clădirile liceului, cea utilizată ca sală sportivă de autoritățile transnistrene, în timpul unei vizite de lucru menite să evalueze detaliat lucrările necesare. Acea vizită tehnică ar fi trebuit să clarifice volumul de lucrări pentru demararea unei expertize tehnice detaliate, obligatorie conform legislației Republicii Moldova (și care trebuie realizată de specialiști autorizați). Expertiza este un pas esențial pentru pregătirea planurilor de renovare și a devizelor de cost.

Figura 8.

Blocarea sediului Liceului „Evrika” din Rîbnița (2004-2025)

Sediul din Rîbnița este blocat ilegal din 2024. Restituirea a fost pusă ca o condiție de Chișinău pentru tranzitul gazelor.

28 februarie -----> Vizită comună (premieră după 20 ani).

Ulterior -----> Accesul experților tehnici a fost din nou blocat.

Final 2025 -----> **Niciun progres real. Sediul rămâne închis.**

Condiționalitatea gazelor ignorată de Tiraspol.

În pofida solicitărilor repetate ale Chișinăului de a obține o poziție clară și oficială privind reluarea activităților educaționale în întregul complex și de a primi o confirmare scrisă a restituirii sediului către liceu, autoritățile de la Tiraspol nu au oferit niciun răspuns oficial până la sfârșitul anului. Deși Chișinăul a introdus această condiționalitate în negocierile pe tema gazelor, în practică nu au fost prevăzute mecanisme de constrângere pentru nerespectarea ei din partea Tiraspolului, iar regimul transnistrean a tras de timp fără consecințe imediate. Astfel, la final de 2025 și nici în prezent, sediul Liceului „Evrika” nu este încă redat procesului educațional, ilustrând cât de dificilă este impunerea respectării drepturilor chiar și atunci când ele fac obiectul unor înțelegeri la nivel înalt, dacă nu există pârgșii ferme de implementare.

3.4 Militarizarea și politizarea învățământului subordonat Tiraspolului

Pe parcursul anului 2025, regimul de la Tiraspol a intensificat măsurile orientate spre îndoctrinarea ideologică a copiilor și tinerilor și spre normalizarea militarismului în spațiul educațional și extracurricular. Aceste practici au combinat, pe de o parte, consolidarea mitului unei identități distincte, asociată cu narațiunea despre războiul din 1992 prezentat drept „apărare” împotriva Chișinăului, iar pe de altă parte, expunerea minorilor la instruire paramilitară, la simbolică militară și la activități de tip „patriotic” cu conținut propagandistic și orientare pro-rusă.

Un element central în 2025 a fost recrutarea și formarea minorilor în instituții cu profil militar. Pentru anul de studii 2025-2026, **75 de minori au fost recrutați în „Școala militară Suvorov” din Tiraspol, iar peste 52 de copii au fost admiși în „Corpul de cadeți” din Bender.** Copiii având vârste între 11 și 16 ani, au fost incluși în cursuri speciale de

pregătire militară, menite să îi adapteze la regimul de instruire și la practicile din structurile paramilitare și de forță. În cazul „Școlii militare Suvorov”, pregătirea este orientată spre serviciul în structuri paramilitare, iar în cazul „corpului de cadetii”, componenta de instruire este raportată la formarea viitorilor angajați ai „miliției”^{26,27,28,29,30}.

Figura 9.

Înmânarea legitimațiilor și epoleților elevilor admiși în școala militară Suvorov din Tiraspol (2025)

Sursa: școala militară Suvorov, 2025

Aceste instituții funcționează într-un regim apropiat de cel al unităților militare, cu minorii cazați în condiții de tip cazarmă și supravegheați constant de personal cu atribuții militare. Contactul copiilor cu familia este limitat, iar responsabilitatea pentru educație și socializare este transferată în mod substanțial către structuri afiliate regimului. Regulamentele interne includ obligativitatea participării la activități organizate de „ministerul apărării”, inclusiv instruire cu arme, exerciții tactice pe teren și parade. Curriculumul și practicile sunt modelate după instituții similare din Federația Rusă, iar instruirea include manevrarea armelor, tactici de luptă, utilizarea dronelor, topografie militară, protecție CBRN și reacție la situații de urgență, precum și participarea la tabere de instruire și competiții cu componentă militară.

Din perspectiva protecției copilului, informațiile publice despre aceste instituții indică riscuri sistemice, inclusiv aplicarea unor sancțiuni disciplinare specifice mediului militar asupra minorilor, absența unor mecanisme independente de raportare a abuzurilor, lipsa unor

26 Novosti Pridnestrovia, „Primul clopoțel a sunat în școala Suvorov”, 01.09.2025, <https://novostipmr.com/ru/news/25-09-01/vsuvorovskom-uchilishche-prozvenel-pervyy-zvonok>

27 Novosti Pridnestrovia, „52 de elevi au intrat în Corpul Cadetilor Republicani”, 01.09.2025, <https://novostipmr.com/ru/news/25-09-01/v-respublikanskom-kadetskoy-korpuse-imeni-svetleyshego-knyazyia-„școala militară>

28 Suvorov”, „Școala Militară Suvorov a început cursurile de instruire pentru tinerii cadetii Suvorov”, 20.08.2025 <https://www.tsvu.idknet.com/index.php/3005-v-suvorovskom-uchilishche-nachalsya-kurs-podgotovki-molodogosuvorovtsa>

29 Promo-LEX, Articol analitic „cum sunt pregătiți copiii din regiunea transnistreană pentru război: copilăria petrecută în școala de cadetii”, 12.06.2025, <https://promolex.md/cum-sunt-pregatiti-copiii-din-regiunea-transnistreana-pentru-razboi-copilaria-petrecuta-in-scoala-de-cadetii/>

30 Promo-LEX, Articol analitic „Cum formează regimul de la Tiraspol viitorii soldați: copilăria în școala militară Suvorov”, 29.05.2025, <https://promolex.md/cum-formeaza-regimul-de-la-tiraspol-viitorii-soldatii-copilaria-in-scoala-militara-suvorov/>

garanții privind accesul la consiliere psihologică și limitarea severă a timpului liber, care este în mare parte canalizat spre conținut mediatic cu tematică „patriotică”. De asemenea, se instituie o ierarhie militarizată între minori, cu organizarea în „plutoane” și cu raporturi de tip comandant-subordonat, ceea ce transformă relația educațională într-un model de subordonare militară.

Îndoctrinarea nu s-a limitat la școli militare, ci a fost extinsă în școli generale și în instituții sociale, inclusiv în internate și centre pentru copii vulnerabili. În 2025 au fost promovate „ore” tematice despre „istoria poporului transnistrean”, întâlniri cu veterani și reprezentanți ai structurilor de forță, precum și activități care vizează explicit orfanii și copiii cu nevoi speciale, categorie expusă unui risc sporit de influențare și instrumentalizare. În paralel, au fost organizate evenimente școlare cu conținut militarizat, inclusiv competiții de tip sportiv militar, în care elevii au participat la probe precum tragerea cu armă pneumatică, sub coordonarea „ministerului apărării”.

În perioada de vară, regimul de la Tiraspol a utilizat atât tabere locale, cât și programe externe, pentru a amplifica expunerea minorilor la narațiuni militare și la loialități politice. Un exemplu relevant îl constituie taberele din teritoriile ocupate de Federația Rusă, inclusiv centrul „Artek” din Crimeea, unde participarea copiilor din regiunea transnistreană a fost prezentată ca o realizare, în pofida faptului că astfel de tabere sunt asociate cu „educație patriotică” intens propagandistică, lecții de „curaj” cu participarea soldaților ruși care au luptat în războiul de agresiune al Rusiei împotriva Ucrainei, reconstituiri militare și activități orientate spre glorificarea războiului și a rolului militar al Federației Ruse. În acest cadru, copiii sunt integrați în practici care normalizează conflictul și cultivă percepții ostile față de Ucraina și Occident, consolidând un tipar de socializare politică orientată spre militarism³¹.

În același context, un grup de liceeni din regiune a participat, în intervalul 20 iunie și 5 iulie 2025, la proiectul „Trenul Memoriei”, o școală itinerantă în Federația Rusă și Belarus, structurată în jurul ceremoniilor și reconstituirilor dedicate celui de-al Doilea Război Mondial, prezentat prin lentila „Marelui Război pentru Apărarea Patriei”. Participarea la astfel de programe a fost tratată ca un instrument de aprofundare a „conștiinței patriotice”, în realitate contribuind la **uniformizarea „memoriei istorice” și la internalizarea unei narațiuni geopolitice pro-ruse**³².

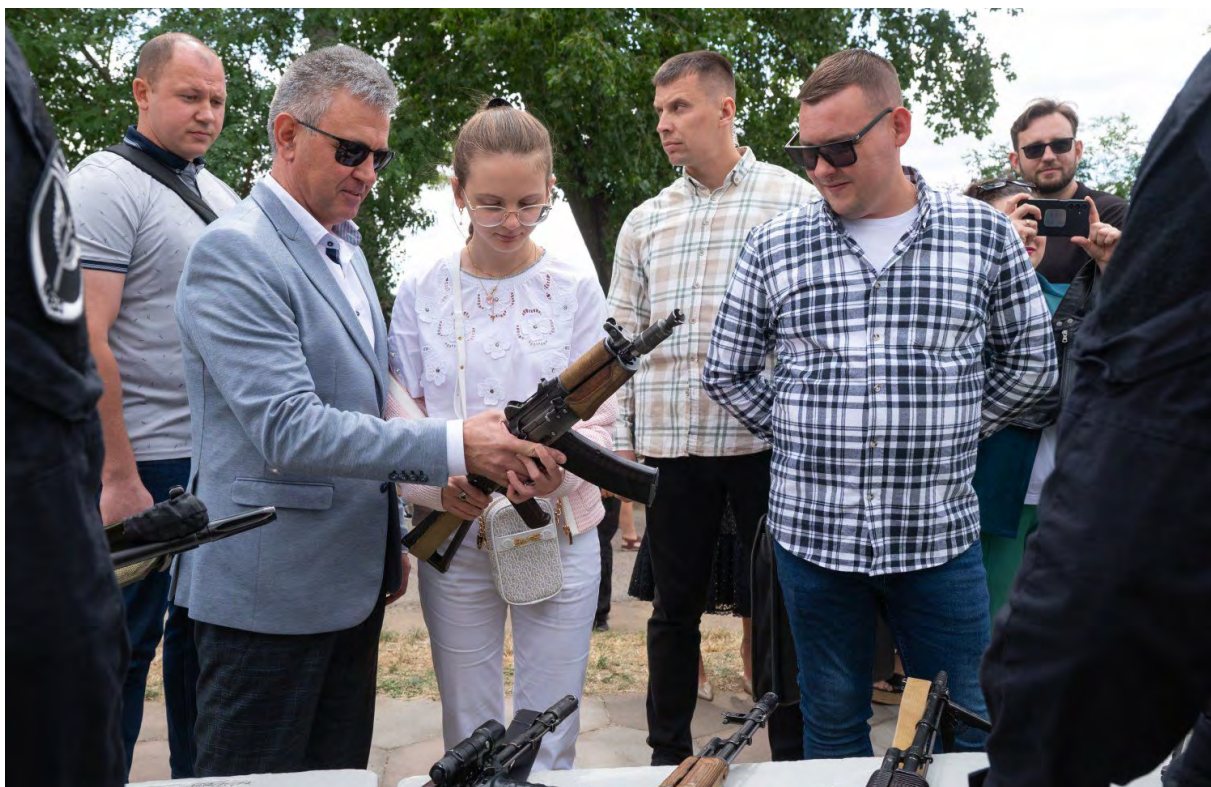
Pe plan intern, taberele cu profil paramilitar au avut o vizibilitate ridicată în 2025. Tabăra militar patriotică „Mars”, organizată de „Uniunea veteranilor războiului din Afganistan”, a reunit circa 120 până la 150 de copii cu vârste între 10 și 18 ani, într-un regim de zece zile cu disciplină de tip militar, instruire în manevrarea armelor de tip Kalașnikov, exerciții de tragere, simulări de luptă corp la corp, marșuri tactice, serviciu de pază pe timp de noapte și „alarme” simulate, cu accent explicit pe „disciplină” și „dragoste de patrie” în sensul narațiunii promovate de regimul de la Tiraspol.

În paralel, taberele estivale cu profil recreativ au fost încărcate cu conținut militarizat și propagandistic. În complexul „Dnestrovskie Zori”, subordonat „ministerului apărării”, au fost raportate activități de tip militar-patriotic, inclusiv demonstrații de arme și instruirea copiilor privind utilizarea armelor de foc, precum și vizite la muzee unde este prezentată o versiune distorsionată a războiului din 1992 și a așa-numitei „statalități transnistrene”. În același cadru, au fost marcate evenimente cu simbolistică a Federației Ruse, inclusiv activități dedicate „Zilei drapelului de stat al Federației Ruse”, cu participarea unor organizații care promovează loialitatea față de Rusia.

31 Canalul de Youtube al postului TV „TSV”, „Vitaly Ignatiev: Chișinăul nu vrea să negocieze”, 29.07.2025, <https://youtu.be/Jl984psRG68?si=kR9VblmVISYE-DMQF>.

32 Consiliul Federației al Adunării Federale a Federației Ruse „Поезд Памяти (Trenul Memoriei)”, 21.06.2025, http://council.gov.ru/activity/activities/poezd_pamjati_2025/#project.

O dimensiune distinctă în 2025 a fost **extinderea activităților cluburilor paramilitare pentru adolescenți**. Clubul militar sportiv BARS din cadrul „Uniunii apărătorilor Transnistriei”, a desfășurat instruirii care combină socializarea ideologică prin întâlniri cu veterani ai războiului moldo-rus din 1992 și ai războiului de agresiune al Rusiei împotriva Ucrainei. Activitățile au inclus și dezvoltarea competențelor de utilizare duală, cum ar fi, comunicații radio, prim ajutor tactică de tip TCCC, evacuarea „răniților”, manevrarea armelor Kalașnikov și exerciții pe timp de noapte, în condiții de vizibilitate redusă. Au fost semnalate elemente de simbolistică asociată agresiunii Federației Ruse împotriva Ucrainei, inclusiv afișarea literei Z pe uniforme purtate de tineri. De asemenea, clubul a efectuat vizite demonstrative în școli, transferând în spațiul educațional practici și mesaje specifice unei pedagogii paramilitare^{33,34,35}.

Îndoctrinarea ideologică a fost consolidată și prin **controlul conținutului educațional**. La 10 noiembrie 2025, „ministerul educației” a aprobat o listă unificată de lecturi „patriotice” recomandate pentru activități extrașcolare, structurată pe grupe de vârstă și secțiuni tematice care promovează narațiuni centrate pe Rusia, pe reinterpretarea războiului din 1992 drept „agresiune” împotriva „poporului transnistrean” și pe ideea de „statalitate” locală. Temele includ repere precum „Marele Război pentru Apărarea Patriei”, „Mari oameni ai Rusiei” și „Comandanți ai Rusiei sfinte”, indicând utilizarea lecturii ca instrument de inginerie socială și de reorientare identitară a minorilor^{36,37,38}.

33 „Uniunea Apărătorilor Transnistriei”, „Rezumatul sesiunilor de antrenament de la Clubul Sportiv BARS”, 11.10.2025, <https://sz-pmr.org/news/svodkazanyatij-v-vsk-bars>.

34 „Uniunea Apărătorilor Transnistriei”, „Lección de istorie: întâlnire cu un apărător al Transnistriei”, <https://szpmr.org/news/urok-istorii-vstrecha-zashhitnikom-pridnestrovyia/>.

35 „Uniunea Apărătorilor Transnistriei”, „Sesiune intensivă de antrenament tactic”, <https://sz-pmr.org/news/zanyatie-intensivnoj-takticheskoi-podgotovki/>.

36 Novosti Pridnestrovia, „Școlarii și studenții din Capitală au vizitat muzeul de istorie militară al Forțelor Armate”, 30.10.2025, <https://novostipmr.com/ru/news/25-10-30/stolichnye-shkolniki-i-studenty-posetili-voenno-istoricheskiiy>.

37 Novosti Pridnestrovia, „Aproximativ 130 de școlari din Tiraspol și Bližnii Hutor au vizitat muzeul transnistrean de istorie și tradiții locale”, 30.10.2025, <https://novostipmr.com/ru/news/25-10-30/poryadka-130-shkolnikov-iz-tiraspolya-i-blizhnego-hutora-posetili>.

38 Novosti Pridnestrovia, „Studenții transnistreni și-au testat cunoștințele despre istoria țării lor natale”, 26.10.2025, <https://novostipmr.com/ru/news/25-10-26/studenty-pridnestrovyia-proverili-znaniya-istorii-rodno-go-kraya>.

În a doua jumătate a anului 2025, regimul de la Tiraspol a avansat și o **alinie structurală a educației la cadrul normativ al Federației Ruse**, inclusiv prin discuții privind înlocuirea masivă a manualelor și prin conectarea cadrelor didactice și a elevilor la programe și competiții ruse, orientate spre „patriotism practic” și spre standarde educaționale rusești. Alinierea la standardele și practicile educaționale rusești reduce spațiul pentru pluralism educațional și pentru dezvoltarea unei gândiri critice în rândul elevilor^{39,40,41,42}.

*În ansamblu, evoluțiile din 2025 indică o tendință de transformare a copilăriei și adolescenței într-un câmp de socializare politică și paramilitară, în care educația, timpul liber și programele de vară sunt utilizate pentru a produce loialitate instituțională față de regimul de la Tiraspol și pentru a integra minorii într-o **cultură a militarismului**. Aceste practici afectează dreptul la educație liberă de îndoctrinare și militarizare, sporesc riscurile de abuz prin lipsa mecanismelor independente de protecție a copilului și creează premise pentru recrutarea și mobilizarea viitoare a tinerilor în structuri paramilitare, într-un context regional marcat de război și insecuritate.*

- 39 Canalul de Telegram al „ministerului educației rmn”, „Profesorii din Transnistria, câștigători ai concursului de practici educaționale, participă la forumul internațional „Noua Filosofie a Educației”, 29.11.2025, <https://t.me/MinprosPMR/3366?single>.
- 40 Canalul de Telegram al „ministerului educației rmn”, „O profesoară din Bender se numără printre câștigătorii Concursului Internațional al Experților în Istorie Locală”, 12.11.2025, <https://t.me/MinprosPMR/3266>.
- 41 Canalul de Telegram al „ministerului educației rmn”, „Voluntarii Victoriei din Transnistria au fost recunoscuți drept cel mai bun reprezentant internațional al mișcării la concursul „Pregătiți pentru Victorie”, 12.11.2025, <https://t.me/MinprosPMR/3268>.
- 42 Canalul de Telegram al „ministerului educației rmn”, „Galina Andronic, profesoară de muzică la Școala nr. 15 din Bender. Ea este finalistă la categoria „Profesor internațional” a concursului internațional „Școală rusă în străinătate”, 12.11.2025, <https://t.me/MinprosPMR/3272>.

CAPITOLUL 4

CONTROLUL DIGITAL ȘI MECANISMELE DE SUPRAVEGHERE A POPULAȚIEI

4.1 Consolidarea controlului asupra societății civile

În 2025, regimul de la Tiraspol a continuat să îngusteze spațiul de manifestare a societății civile și să intensifice supravegherea populației. **S-au promovat măsuri care consolidează controlul asupra organizațiilor non-guvernamentale și a finanțărilor externe**, concomitent cu extinderea monitorizării asupra persoanelor considerate „nerezidente” (de exemplu, vizitatorii de pe malul drept sau cetățeni străini). Aceste evoluții reflectă o tendință de instituționalizare a unor filtre preventive: orice activitate civică, proiect susținut din exterior sau deplasare a unei persoane din afara regiunii devine condiționată de aprobări și notificări operate de structurile subordonate regimului, în absența unor garanții credibile de contestare și a unei supravegheri independente.

Pe dimensiunea societății civile, un moment cheie a fost în iunie 2025, când s-a propus modificarea așa-numitei „legislații” privind ajutorul nerambursabil acordat regiunii. Inițiativa vizează așa-numita „lege nr. 249-Z-V din 2011” și este asociată cu un pretins deputat transnistrean cunoscut pentru inițiative de „combatere a extremismului”, semn al motivației ideologice din spatele schimbării propuse⁴³.

În prezent, proiectele de asistență externă sunt teoretic coordonate de un „Consiliu de coordonare pentru asistența tehnică și umanitară”, format din persoane numite de liderul regimului („președinte”), de „Sovietul Suprem” („organul legislativ” local) și de „guvern”. Acest Consiliu are atribuții de evaluare a proiectelor, monitorizare, solicitare de rapoarte de la beneficiari și sesizare a structurilor de forță în caz de pretinse nereguli.

Modificările propuse în 2025 ar extinde competențele „consiliului” și ar introduce obligația ca orice beneficiar de fonduri externe (fie persoană fizică, ONG sau instituție publică) să înregistreze în prealabil ajutorul nerambursabil primit. Un simplu certificat al donatorului care atestă caracterul umanitar sau tehnic al sprijinului nu ar mai fi suficient; Consiliul ar căpăta dreptul de a aproba sau refuza înregistrarea ajutorului și de a emite un certificat de conformitate.

În cazul asistenței financiare, proiectul introduce un articol nou care obligă beneficiarii să obțină certificatul de înregistrare a fondurilor în termen de 30 de zile de la primirea banilor. Mai mult, sumele primite în numerar ar trebui depuse într-un cont bancar în maximum 5 zile lucrătoare, iar folosirea efectivă a fondurilor ar fi interzisă până la confirmarea formală a înregistrării de către autorități. Dacă înregistrarea este refuzată, ajutorul nu poate fi folosit și trebuie returnat donatorului, indiferent dacă este vorba de bani, bunuri sau servicii.

Acest mecanism ar crea practic un **drept de veto al regimului asupra oricărui proiect cu finanțare externă**, sporind riscul ca inițiativele care ating subiecte „sensibile politic” să fie blocate selectiv. Măsura se înscrie într-un context în care, încă din 2018, regimul a interzis organizațiilor care primesc finanțare externă să se implice în „activități politice”, o noțiune deliberat vagă și susceptibilă de interpretări abuzive. De exemplu, sunt calificate drept „politice” activități cum ar fi monitorizarea alegerilor, exprimarea opiniilor despre deciziile autorităților locale, organizarea de evenimente publice ori apelurile pentru modificarea sau abrogarea unor decizii ale regimului. În paralel, ONG-urile cu finanțare externă sunt obligate să raporteze în detaliu sumele primite, sursele și modul de utilizare, iar activitățile lor „tolerate” sunt împinse spre zone strict apolitice, de tip social, caritabil, cultural, educațional, de sănătate sau sport.

---

43 „sovietul suprem rmn”, „Proiectul de lege din 18.06.2025 privind modificările și completările la legea rmn nr. 249-3-V/2011 privind ajutorul gratuit acordat rmn”, <https://www.vspmr.org/legislation/bills/vii-soziv/proekt-zakona-pridnestrovskoy-moldavskoy-respubliki-pridnestrovskoy-moldavskoy-respubliki-o-vnesenii-izmeneniy-i-dopolneniy-v-zakona-pridnestrovskoy-moldavskoy-respubliki-o-bezvozmezdnoy-pomoschi-pridnestrovskoy-moldavskoy-respublike-.html>.

Rezultatul acestor restricții este **descurajarea inițiativelor independente și creșterea dependenței sectorului neguvernamental de deciziile arbitrare ale regimului**. Orice proiect poate fi oprit înainte de a începe, iar beneficiarii riscă să se trezească implicați în investigații ale structurilor de forță dacă sunt acuzați de nereguli, fie și neîntemeiate. Cu alte cuvinte, se creează un climat de auto-cenzură preventivă în rândul societății civile locale, care riscă să devină inactivă dacă proiectele nu sunt pe placul structurilor de ocupație.

4.2 Supravegherea digitală

Aceste măsuri sunt completate de un cadru administrativ de supraveghere a conținutului accesibil copiilor. Prin Hotărârea așa-numitului „guvern” nr. 245 din 11 august 2025 se aprobă un regulament de „control de stat” asupra conformării cu „legislația” privind protecția copilului împotriva informației pretins dăunătoare, cu atribuții distribuite între patru „autorități” din domeniul digital, educațional, juridic și cultural. Controalele pot fi planificate, dar și inopinate, inclusiv la solicitarea „procurorului”, a „președintelui”, a „sovietului suprem”, precum și în baza sesizărilor din partea persoanelor fizice, juridice sau a mass media. În paralel, Ordinul nr. 138 al așa-numitului „minister al dezvoltării digitale, comunicațiilor și mass-media” prevede monitorizarea și verificări care pot fi realizate inclusiv fără interacțiune directă cu entitățile vizate, prin colectare și analiză de date din sistemele informaționale și din internet⁴⁴. Este important de notat că „ministerul dezvoltării digitale, comunicațiilor și mass-media” gestionează un registru unificat al domeniilor și paginilor web interzise, adică resurse online al căror conținut este blocat în regiune, fără transparență și fără mecanisme efective de contestare^{45,46}.

Aceste măsuri se înscriu într-o tendință mai largă de aliniere la modelul Federației Ruse privind controlul spațiului informațional. Se extind categoriile de conținut considerate interzise, formulate intenționat vag, de pildă **„insultarea moralității publice”, „lipsa de respect față de societate” sau „negarea valorilor familiale tradiționale”**. În practică, asemenea formulări permit regimului să folosească declarativ protecția copiilor ca paravan pentru cenzură și pentru a pune presiune pe inițiativele civice, educaționale și culturale. Inclusiv organizațiile societății civile care desfășoară activități publice, de informare sau advocacy pot fi acuzate că ar expune minorii la informații „dăunătoare” dacă abordează subiecte sensibile din punct de vedere politic.

4.3 Supravegherea video și biometrică pe scară largă

Extinderea supravegherii video în spațiul public a reprezentat o altă evoluție majoră în 2025. Regimul a implementat la scară largă sistemul de monitorizare „Oraș Sigur” (Безопасный город), care nu este folosit doar pentru managementul traficului, ci a devenit un instrument de identificare biometrică și urmărire a persoanelor în locuri publice. În iunie 2025, „Sovietul Suprem” local a adoptat modificări la „codul contravențional” ce permit ca șoferii care vorbesc la telefon în timp ce conduc să fie identificați și sancționați pe baza înregistrărilor video ale camerelor acestui sistem. Apoi, pe 5 noiembrie 2025, cadrul legal a fost extins astfel încât presupusele încălcări ale regulilor de circulație comise nu doar de șoferi, ci și de pietoni, bicicliști și alți participanți la trafic să poată genera sancțiuni contravenționale pe baza înregistrărilor video.

Mai îngrijorător, informațiile publice indică **integrarea funcției de recunoaștere facială** în infrastructura sistemului „Oraș Sigur”, inclusiv în zone intens circulate (de exemplu, în

44 „ministerul justiției rmn”, „Ordinul nr. 138 al ministerului dezvoltării digitale, comunicațiilor și mass-media din rmn privind procedura de organizare și desfășurare a controlului de stat asupra respectării legislației privind protecția copiilor împotriva informațiilor care le pot dăuna sănătății sau dezvoltării”, <http://www.minjust.org/oo/Publication.nsf/9306298df912e905c2258221004d4624/8dd00c1725e84b13c2258ced00471992!OpenDocument>.

45 „ministerul dezvoltării digitale, comunicațiilor și mass-media rmn”, „registru unificat al numelor de domenii, secțiunilor de site-uri web și indicatorilor de pagini web pe internetul global, care permite identificarea site-urilor web de pe internetul global care conțin informații a căror diseminare este interzisă” <https://mincifra.gospmr.org/%d1%84%d0%be%d1%80%d0%bc%d0%b0-%d0%b7%d0%b0%d0%bf%d1%80%d0%be%d1%81%d0%b0-%d0%b2-%d0%b5%d1%80%d0%b4%d0%b7%d0%b8/>.

46 „guvernul rmn”, „Hotărârea nr. 216 din 21.06.2018”, <https://government.gospmr.org/content/documents/2018/216.pdf>.

apropierea școlilor, piețelor și centrelor comerciale). Relatări tehnice descriu o arhitectură de monitorizare care permite identificarea în timp real a persoanelor și corelarea deplasărilor lor în spațiul public, marcarea adunărilor de oameni și generarea de alerte pentru incidente (cum ar fi apariția de fum sau foc); toate datele fiind agregate într-un punct central de supraveghere al așa-numitului „minister al afacerilor interne”. În condițiile lipsei unor garanții independente și a unor remedii efective, extinderea recunoașterii faciale și a prelucrării datelor biometrice depășește cu mult obiectivul declarat de siguranță rutieră și consolidează un **mecanism de supraveghere biometrică în masă**. Acest fapt sporește riscurile la adresa dreptului la viață privată și a libertății de întrunire a cetățenilor, care pot fi identificați și urmăriți la proteste sau alte adunări publice^{47,48}.

Riscurile sunt amplificate de planurile regimului de a lărgi și mai mult acoperirea rețelei de camere, prin integrarea camerelor video private în sistemul centralizat. Cadrul „normativ” adoptat prevede obligația integrării în rețeaua de supraveghere a camerelor instalate inclusiv de persoane fizice sau juridice, dacă acele camere acoperă și spații publice. S-a semnalat intenția ca, începând cu 2026, camerele private din orașe (de exemplu cele de supraveghere la intrarea în clădiri sau magazine) să fie conectate la sistemul „Oraș Sigur” al regimului. Aceasta ar extinde și mai mult aria de observare și capacitatea de profilare a populației.

4.4 Monitorizarea persoanelor nerezidente

Pe componenta controlului asupra persoanelor considerate străine de regiune („nerezidente”), la 5 decembrie 2025 regimul a inițiat un pachet de „proiecte de lege” care modifică regimul de „înregistrare migrațională” și regimul contravențiilor, înăsprind obligațiile de notificare privind prezența persoanelor străine în regiune. În viziunea Tiraspolului, numai persoanele cu așa-numita „cetățenie transnistreană” ar avea garantat dreptul de intrare și ședere neîngrădită, în timp ce toate celelalte (inclusiv cetățenii Republicii Moldova domiciliați pe malul drept al Nistrului) sunt tratate drept „cetățeni străini” supuși controlului migrațional. Practic, vizitatorilor din afara regiunii li se eliberează un card de migrație valabil 45 de zile (similar unei vize de scurtă durată), iar pentru șederii mai lungi sunt necesare permise de ședere acordate după verificări de „securitate”. Deciziile de declarare a unei persoane drept „indezirabilă” rămân la discreția structurilor de securitate ale regimului și pot fi anulate doar de liderul acestuia („președintele” nerecunoscut). Refuzul de intrare, anularea șederii sau expulzarea pot fi motivate prin criterii foarte largi, invocând pretinse riscuri la adresa regimului, fără un control judiciar efectiv.⁴⁹

Modificările propuse în decembrie 2025 impun obligații stricte de raportare rapidă pentru o gamă extinsă de actori locali în legătură cu prezența oricărei persoane venite din exterior. Hotelurile și orice persoane care oferă cazări (fie contra cost, fie gratuit; de exemplu gazdele private) vor trebui să notifice autoritățile locale în termen de o zi de la sosirea unui „străin” și, separat, să anunțe tot în termen de o zi plecarea acestuia. Obligații similare se extind asupra instituțiilor medicale și a organizațiilor de asistență socială: dacă primesc pentru internare sau îngrijire rezidențială o persoană venită din afara regiunii, trebuie să transmită datele înregistrării acesteia într-un termen foarte scurt. În paralel, articolul relevant din „codul contravențional” al regimului a fost ajustat pentru a sancționa nerespectarea obligației de notificare a sosirii sau plecării persoanelor străine; neconformarea putând fi pedepsită cu amendă sau avertisment. Per ansamblu, aceste măsuri vizează consolidarea controlului administrativ al regimului asupra spațiului civic intern și asupra mobilității persoanelor din afara regiunii.

47 „sovietul suprem”, „Identificarea contravenienților folosind camerele sistemului Safe City”, 05.11.2025, <https://vspmr.org/news/supreme-council/viyavlenie-narushiteley-po-kameram-sistemi-bezopasniy-gorod.html>.

48 Postul TV „TSV”, „Ziua Milîției: Cum schimbă rețelele neuronale aplicarea legii”, <https://www.youtube.com/watch?v=C2WoXwuH3w0>.

49 „președinte rmn”, „Ordinul 441rp din 5.12.2025”, <https://president.gospmr.org/pravovye-akty/rasporjajeniya/o-proektah-zakonov-pridnestrovskoy-moldavskoy-respubliki-o-vnesenii-izmeneniy-i-dopolneniy-v-zakon-pridnestrovskoy-moldavskoy-respubliki-o-migratsionnom-uchete-inostrannih-grajdan-i-lits-bez-grajdanstva-v-pridnestrovskoy-moldavskoy-respublike-o-vnesenii-izmeneniya-v-kodeks-pridnestrovskoy-moldavskoy-respubliki-ob-administrativnih-pravonarusheniyah.html>.

CAPITOLUL 5

MĂSURI DE SECURITATE ȘI MILITARIZAREA APARATULUI ADMINISTRATIV

5.1 Regimul de alertă teroristă permanentizat

În 2025, regimul de la Tiraspol a continuat să mențină regiunea într-o stare de securizare permanentizată, combinând prelungirea repetată a așa-numitului nivel „galben” de alertă teroristă cu extinderea mecanismelor de mobilizare militară și cu măsuri normative care integrează tot mai mult structurile paramilitare în administrația civilă și în economie. Aceste evoluții au un efect cumulat negativ asupra libertății de circulație, asupra accesului la informație și a respectării drepturilor fundamentale. Practic, menținerea îndelungată a unei stări excepționale de alertă este folosită de regim pentru a justifica restrângeri și controale ilegale. De exemplu, posturile ilegale de control sunt consolidate și **se normalizează practicile de supraveghere extinsă a populației**.

Un element-cheie îl constituie menținerea pe termen nedefinit a nivelului galben de **„amenințare teroristă”**, introdus în aprilie 2022 și prelungit constant, fără întrerupere, inclusiv pe parcursul anului 2025. Prin mai multe decrete succesive, regimul de alertă a fost extins până în martie 2026. Aceste prelungiri arată că **regiunea este menținută permanent într-o stare excepțională de securitate**.

Menținerea îndelungată a „alertei teroriste” este însoțită de efecte operative directe. Printre acestea, se numără introducerea de **restricții suplimentare de circulație** (de exemplu, controale mai riguroase la punctele interne de trecere și limitarea accesului în anumite zone), supraveghere extinsă a locurilor publice și consolidarea posturilor de control ilegale la linia administrativă. În plus, regimul a folosit regimul de alertă teroristă pentru a alimenta narațiuni alarmiste, pretinzând că regiunea ar fi amenințată de acțiuni ostile dinspre malul drept al Nistrului și dinspre Ucraina. Regimul prelungit de „alertă teroristă” a fost folosit și ca pretext pentru **limitarea libertății presei**. În 2025, el a fost invocat în mod repetat pentru a justifica refuzul acreditării jurnaliștilor „străini” și pentru blocarea activităților de documentare independentă în regiune. Orice reprezentant al mass-mediei care nu deținea acreditarea emisă de Tiraspol era considerat un potențial „pericol” sub umbrela alertei teroriste și, respectiv, era expus riscului de reținere ilegală. În iulie 2025, regimul a anunțat că anumite obiective din Zona de Securitate vor rămâne sub „protecție sporită”, ceea ce indică folosirea stării de alertă drept justificare pentru menținerea unor aranjamente de securitate restrictive, inclusiv în zona posturilor de observatori militari ai forțelor de menținere a păcii).

5.2 Extinderea influenței și prezenței structurilor militare

În paralel cu securizarea internă, anul 2025 a adus și schimbări normative relevante privind „serviciul militar” și **folosirea personalului militar în structuri civile**. Prin așa-numita „Lege nr. 195 din 7 octombrie 2025” (modificare la „legea privind serviciul militar obligatoriu și serviciul militar în termen”), regimul de la Tiraspol a extins explicit cadrul care permite detașarea și transferul „militarilor” către instituții civile și întreprinderi, aceștia păstrându-și statutul „militar” și subordonarea față de „ministerul apărării” local⁵⁰. Deciziile privind numărul de „militari” detașați și repartitia lor rămân la latitudinea exclusivă a „conducerii militare”, fără niciun control civil, în fără transparență.

Contextul declarat pentru această măsură este criza de personal cu care se confruntă regimul, structurile de la Tiraspol susțin că au multe posturi neacoperite în diverse instituții. Prin această lege, regimul a diluat granița dintre structurile paramilitare și administrarea civilă a regiunii, permițând ca militarii să fie infiltrați practic oriunde, sub pretextul sprijinirii instituțiilor deficitare de pe timp de criză. Un efect este întărirea controlului militar asupra societății dat fiind că personalul militar detașat rămâne sub ordinele armatei locale, chiar dacă lucrează temporar într-o primărie sau într-o întreprindere.

50 „președintele rmn”, „Modificare legii despre recrutarea militară universală și serviciul militar”, 24.09.2025, <https://president.gospmr.org/pravovye-akty/zakoni/zakon-pridnestrovskoy-molda1244vskoy-respubliki-o-vnesenii-izmeneniy-v-zakon-pridnestrovskoy-moldavskoy-respubliki-o-vseobschey-voinskoy-obyazannosti-voennoy-službe-.html>.

Figura 10.

Mobilizarea și instruirea rezerviștilor în 2026

Spre sfârșitul anului 2025, regimul de la Tiraspol a pregătit terenul și pentru mobilizarea în anul 2026, semnând o serie de decrete în luna decembrie. Prin Decretul din 15 decembrie 2025 nr. 553, s-a autorizat chemarea rezerviștilor la instruire „militare” pe parcursul anului 2026, cu stagii ce pot ajunge până la trei luni și cu un plafon de 2.060 de persoane ce pot fi mobilizate (inclusiv „ofițeri în rezervă, subofițeri și soldați rezerviști”). Instruirile urmează a se desfășura conform unui plan intern aprobat de regim, iar documentul conține și prevederi clasificate, ceea ce reduce și mai mult posibilitatea de control public asupra scopului și modului de implementare a mobilizării.

La 1 decembrie 2025, au mai fost semnate decretele nr. 530 și nr. 531, care stabilesc parametrii recrutării obligatorii în anul 2026: sunt vizați bărbații cu vârste între 18 și 27 de ani, în anumite situații specifice, și o categorie de „ofițeri” în rezervă până la 30 de ani, „în funcție de necesitățile identificate de structurile paramilitare”.

Aceste decizii confirmă **caracterul sistematic al mobilizării**: practic, în fiecare an se menține o bază de recrutare pregătită, ceea ce într-un context de opacitate instituțională ridicată și vulnerabilitate socială (unii tineri acceptă înrolarea din lipsă de alternative economice) sporește riscul ca forța de muncă militară să fie folosită în scopuri care nu sunt supuse niciunui control public^{51,52,53}.

Tot în registrul consolidării controlului „militar” și demografic asupra populației, în 2025 s-au operat modificări privind **impunerea „cetățeniei” transnistrene** încă de la naștere. La 5 noiembrie 2025, regimul de la Tiraspol a adoptat amendamente la „legea cetățeniei”, introducând dobândirea automată a așa-zisei cetățeniei transnistrene pentru copiii născuți pe teritoriul controlat de regim, chiar și în situațiile în care părinții nu dețin această „cetățenie”, precum și pentru copiii orfani. Dincolo de justificările oficiale (facilitarea înregistrării nou-născuților), măsura are implicații de securitate și mobilizare; deținerea „cetățeniei” locale implică automat înscrierea la evidența militară în cadrul structurilor paramilitare ale regimului. De asemenea, eliberarea documentelor locale („buletin”, „pașaport”) este condiționată de prezentarea actelor legate de recrutare, la împlinirea vârstei corespunzătoare. Din punct

51 „președintele rmn”, „Ordinul nr. 553 din 15.12.2025 privind recrutarea personalului militar pentru instruire militară în 2026”, <https://president.gospmr.org/pravovye-akty/ukazi/o-prizive-voennoobyazannih-na-voennie-sbori-v-2026-godu.html>.

52 „președintele rmn”, „Ordinul 531 din 01.12.2025 privind recrutarea cetățenilor înrolați în rezervă cu atribuirea gradului militar de ofițer pentru serviciul militar în anul 2026”, <https://president.gospmr.org/pravovye-akty/ukazi/o-prizive-na-voennuyu-službu-v-2026-godu-grajdan-zachislennih-v-zapas-s-prisvoeniem-voinskogo-zvaniya-ofitsera.html>.

53 „președintele rmn”, „Ordinul 530 din 01.12.2025 privind recrutarea cetățenilor care nu sunt în rezervă pentru serviciul militar în 2026”, <https://president.gospmr.org/pravovye-akty/ukazi/o-prizive-na-voennuyu-službu-v-2026-godu-grajdan-ne-prebivayuschih-v-zapase.html>.

de vedere politic, extinderea automată a bazei de „cetățeni” poate fi folosită propagandistic pentru a susține narațiuni despre existența unei populații numeroase care are nevoie de „protecție” din partea Rusiei. Din punct de vedere juridic, această situație creează provocări suplimentare pentru viitoarea gestionare a documentelor emise sub controlul regimului, în eventualitatea reintegrării regiunii în cadrul legal național. Autoritățile constituționale vor trebui să stabilească modul de abordare a documentelor emise în perioada ocupației, în contextul în care, în numeroase cazuri, locuitorii regiunii nu pot obține documente echivalente pe malul drept al Nistrului⁵⁴.

Per ansamblu, anul 2025 indică o consolidare simultană a instrumentelor de securizare și militarizare în stânga Nistrului. Prelungirea succesivă a „alertei teroriste” a normalizat restricțiile și supravegherea extinsă a populației; modificările legale care permit detașarea militarilor în instituții civile au diluat separarea între structurile paramilitare și administrația publică; iar deciziile privind recrutarea rezerviștilor și extinderea „cetățeniei” de la naștere servesc la menținerea unei baze demografice predictibile pentru control și mobilizare. Împreună, aceste evoluții reduc spațiul civic și sporesc riscurile de abuz, prin scăderea transparenței și întărirea mecanismelor coercitive ale regimului asupra societății.

54 „președintele rmn”, „Legea constituțională rmn din 05.11.2025 privind modificările la legea privind cetățenia rmn”, <https://president.gospmr.org/pravovye-akty/zakoni/konstitutsionniy-zakon-pridnestro66vskoy-moldavskoy-respubliki-o-vnesenii-izmeneniy-v-konstitutsionniy-zakon-pridnestrovskoy-moldavskoy-respubliki-o-grajdanstve-pridnestrovskoy-moldavskoy-respubliki-.html>.

CAPITOLUL 6

**ABUZURI SISTEMICE ÎN SISTEMUL DE
JUSTIȚIE ILEGAL ȘI TRATAMENTUL
PERSOANELOR PRIVATE DE LIBERTATE**

6.1 Erodarea garanțiilor procedurale

Pe parcursul anului 2025, regimul de la Tiraspol a promovat un set de modificări „normative” care, primate în ansamblu, diminuează garanțiile procedurale împotriva abuzurilor, restrâng accesul la asistență juridică independentă și reduc transparența privind activitatea „organelor” și persoanelor implicate în „actul de justiție” local (un sistem „pseudo-judiciar”). Acest pachet de inițiative a fost justificat public de Tiraspol prin referiri la „realitățile” specifice regiunii, la presiuni externe și la dificultăți instituționale accentuate de criza economică, însă efectul cumulat este consolidarea unui cadru care favorizează arbitrariul, impunitatea și controlul politic asupra proceselor ce afectează libertatea persoanei.

Evoluțiile pot fi urmărite pe două planuri conexe: (i) **erodarea garanțiilor în faza de investigare și în mecanismele judiciare nerecunoscute**, și (ii) **instituționalizarea unor standarde inferioare de detenție**, inclusiv prin reguli care normalizează tratamentul degradant și prin politici financiare coercitive aplicate persoanelor private de libertate.

Un element central îl constituie încercarea de a elimina orice posibilitate de acces la avocați din afara regiunii în „procesele penale”. În martie 2025, așa-numitul „Soviet Suprem” de la Tiraspol a adoptat în primă lectură un nou „Cod de procedură penală”, prezentat ca un instrument modernizat inspirat din practicile Federației Ruse, Belarusului și Kazahstanului. Ulterior, prin Ordinul nr. 321rp semnat de Vadim Krasnoselski la 26 septembrie 2025, s-a dispus **eliminarea tuturor prevederilor privind participarea avocaților străini** (din afara regiunii) din proiectul noului cod, concomitent cu propuneri de înăsprire a cadrului de funcționare a „avocaturii”. În versiunea inițială a proiectului (înainte de aceste intervenții), participarea avocaților din afara regiunii era admisă într-un mod limitat și condiționat, necesitând un acord cu așa-numita „camera a avocaților” locală, cu excepția cauzelor pe care regimul le-ar fi considerat „sensibile”. Eliminarea chiar și a acestei ferestre restrânse trebuie înțeleasă în contextul unui control deja extins asupra profesiei de „avocat” în stânga Nistrului. Așa-numita „lege cu privire la avocatură”, adoptată în 2023 și modificată ulterior, a creat o „Cameră a avocaților” aparent autonomă, dar în realitate subordonată politic și controlată de sistemul pseudo-judiciar local. Acea lege i-a conferit Camerei instrumente de control al profesiei, de la admiterea în profesie, la disciplină și standarde etice; formulate vag și cu încărcătură ideologică, permițând excluderea avocaților incomozi^{55,56}.

În practică, **numeroase persoane private de libertate în regiune sunt lipsite de asistență juridică efectivă**, fiind reprezentate adesea de avocați desemnați formal, dar care rămân pasivi, nu contestă încălcările de procedură, nu raportează relele tratamente și uneori chiar colaborează cu structurile de securitate ale regimului. În aceste condiții, restrângerea accesului la avocați independenți din afara regiunii are un efect direct asupra dreptului la apărare al acuzatului și asupra posibilității de a semnală sau documenta abuzuri precum detenții arbitrare sau tortură. Cu alte cuvinte, **izolarea completă a „sistemului judiciar” local** de orice influență externă (cum ar fi avocați licențiați în Republica Moldova sau în alte țări) consolidează caracterul închis și netransparent al „justiției” de la Tiraspol, crescând riscul de erori „judiciare” și abuzuri necorectate.

Un al doilea vector de reducere a garanțiilor este **scăderea standardelor de profesionalizare în rândul structurilor de „urmărire penală”**. Pe fondul unei crize acute de personal (agravată de exod și de recesiunea economică din 2025), regimul de la Tiraspol a propus relaxarea temporară a cerințelor pentru ocuparea funcțiilor de „anchetator” („anchetator” al MGB sau al „miliției” locale). Concret, s-a dorit angajarea ca „anchetatori” a studenților

55 „președintele rmn”, „Ordinul 321rp din 26.09.2025 privind modificările aduse la a doua lectură a proiectului de lege al rmn «codul de procedură penală al rmn»”, <https://president.gospmr.org/pravovye-akty/rasporyajeniya/o-vnesenii-popravok-ko-vtoromu-chteniyu-proekta-zakona-pridnestrovskoy-moldavskoy-respubliki-ugolovno-protsessualjniy-kodeks-pridnestrovskoy-moldavskoy-respubliki.html>.

56 „guvernul rmn”, „O nouă lege privind avocatura a fost adoptată în rmn”, 25.10.2023, <https://www.vspmr.org/news/supreme-council/prinyat-noviy-zakon-ob-advokatskoy-deyatelnosti-v-pmr.html>.

la drept care au finalizat cel puțin jumătate din anii de studiu, precum și acceptarea unor persoane fără studii juridice, dar cu alte diplome de învățământ superior considerate „relevante” (un criteriu vag, ce lasă loc arbitrariului)⁵⁷.

Argumentul oficial a fost nevoia de a ocupa numeroasele posturi vacante și de a reduce volumul de muncă excesiv al personalului existent. Totuși, astfel de modificări amplifică riscurile într-un sistem deja marcat de deficiențe structural, ce implică, fluctuație mare de personal, experiență procedurală insuficientă și calitate scăzută a investigațiilor preliminare. Într-un mediu în care lipsește controlul judiciar independent (hotărârile fiind luate de „instanțe” subordonate regimului), scăderea exigențelor profesionale la nivelul „anchetei” crește probabilitatea încălcării drepturilor persoanelor sub „urmărirea penală”. Pot apărea mai ușor erori de încadrare juridică, administrare defectuoasă a probelor sau privare ilegală de libertate fără garanții reale. În loc să se remedieze problemele sistemice, s-a optat pentru o soluție facilă ce poate duce la „anchete” de slabă calitate și la abuzuri^{58,59,60}.

6.2 Opacitatea sistemului paralel de justiție din regiunea transnistreană și perpetuarea impunității

În paralel, regimul a extins și măsuri care reduc trasabilitatea responsabilității celor implicați în actul pseudo-judiciar și limitează accesul public la informații de interes general despre funcționarii respectivi. Sub paravanul „măsurilor de răspuns la factorii economici externi” (adoptate în contextul crizei), s-a prelungit pentru întreg anul 2026 **derogarea de la obligațiile de transparență în mai multe domenii**. Concret, s-a suspendat obligativitatea publicării anumitor date privind funcționarii regimului, inclusiv identitatea așa-zișilor „judecători”, a conducerii „instanțelor” și a altor participanți instituționali în proceduri. De asemenea, s-a suspendat publicarea informațiilor despre veniturile și proprietățile acestora, care în mod normal ar fi fost cerută de „normele anticorupție”. Justificarea oficială a fost menținerea nivelului ridicat de alertă teroristă și necesitatea protejării datelor personale, însă efectul real urmărit pare a fi reducerea posibilității de a identifica și trage la răspundere persoanele implicate în persecutarea opozițiilor sau în luarea deciziilor arbitrare. Prin anonimizarea acestor actori, regimul le oferă practic impunitate și îngreunează eforturile de monitorizare a încălcărilor drepturilor omului de către organizațiile neguvernamentale⁶¹.

---

57 „sovietul suprem”, „Proiectul de lege privind modificările și completările la legea rmn privind comitetul de anchetă al rmn”, 13.10.2025, <https://vspmr.org/legislation/bills/vii-soziv/proekt-zakona-pridnestrovskoy-moldavskoy-respubliki-o-vnesenii-izmeneniya-i-dopolneniy-v-zakon-pridnestrovskoy-moldavskoy-respubliki-o-sledstvennom-komitete-pridnestrovskoy-moldavskoy-respubliki-.html>.

58 „comitetul de anchetă rmn”, „comitetul de anchetă a anunțat rezultatele activității din ultimul an”, <https://sk.gospmr.org/sledstvennyj-komitete-ozvuchil-itogi-raboty-za-istekshij-god>.

59 „președintele rmn”, „președintele a ascultat un raport privind rezultatele activităților Comisiei de Investigații”, <https://president.gospmr.org/press-sluzhba/novosti/prezident-zaslushal-doklad-o-rezultatah-deyatelnosti-sledstvennogokomiteta-pmr.html>.

60 „comitetul de anchetă rmn”, „Informații privind rezultatele activităților comitetului de investigație pentru anul 2024” <https://sk.gospmr.org/informacziya-po-itogam-deyatelnosti-sk-pmr-za-2024-god>.

61 „președintele rmn”, „Legea Nr. 273-ZI-VIII privind modificarea legii rmn privind anumite măsuri suplimentare de stat menite să minimizeze impactul negativ al factorilor economici externi”, 24.12.2025, <https://president.gospmr.org/pravovye-akty/zakoni/zakon-pridnestrovskoy-moldavskoy-respubliki-o-vnesenii-izmeneniya-v-zakon-pridnestrovskoy-moldavskoy-respubliki-o-nekotorih-dopolnitelnyh-gosudarstvennih-merah-napravlenih-na-minimizatsiyu-negativnogo-vozdeystviya-vneshnih-ekonomicheskikh-faktorov-.html>.

6.3 Condiții de detenție degradante și riscul de muncă forțată

Regimul de la Tiraspol a formalizat în 2025 reguli care legalizează **standarde de detenție inferioare celor internaționale** și a introdus politici care transferă o parte a poverii financiare a detenției asupra deținuților, sporind riscul de **tratamente degradante** și de **muncă forțată**.

În septembrie 2025, Ordinul nr. 232 din 1 septembrie 2025 (înregistrat la 26 septembrie) a aprobat reguli tehnice și materiale pentru încăperile de detenție administrativă aflate sub controlul așa-numitului „Minister al Securității de Stat” (MGB). Practic, s-au stabilit standarde minime pentru celulele în care sunt reținute persoanele acuzate de contravenții administrative. Normativul prevede un spațiu de cel puțin 2 metri pătrați per persoană reținută. Acesta este mult sub standardele europene, de exemplu, Comitetul European pentru Prevenirea Torturii recomandă cel puțin 4 m² per deținut în celule colective și 6 m² pentru celulele solitare. Altfel spus, regimul transnistrean a oficializat prin ordin un standard care încalcă flagrant normele privind demnitatea umană.⁶²

În plus, normele instituite admit și pe alte paliere, condiții care pot echivala cu tratamente inumane sau degradante la adresa persoanelor private de libertate. De exemplu, documentul permite menținerea iluminatului electric pe timp de noapte în celule (ceea ce poate provoca privare de somn), iar ferestrele pot fi acoperite cu sticlă mată sau vopsite, împiedicând lumina naturală și vederea către exterior. Ventilația aerului se realizează, „conform regulilor”, doar după eliberarea celulei, fapt ce confirmă că nu există obligația de aerisire regulată a celulelor ocupate. Dezinfectarea încăperilor se face doar în anumite situații, nefiind prevăzută o igienizare periodică normală. Nu sunt incluse garanții elementare privind accesul la apă potabilă, la toaletă (în mod continuu) sau la hrană adecvată, și nici asigurarea unui pat cu așternut curat dacă „detenția” se prelungește. Componenta medicală a fost redusă la existența unei simple truse de prim ajutor; nu se prevede accesul la un medic sau dreptul la un consult medical, nici măcar la primirea în custodie sau în caz de stare de rău.

Aceste prevederi trebuie analizate în contextul în care „detenția administrativă” este folosită frecvent de regim, în mod excesiv și arbitrar, împotriva celor care îi încalcă „regulile” sau pur și simplu exprimă opinii critice. Transparența acestor detenții este inexistentă, nu există monitori independenți care să viziteze izolatoarele așa-numitului MGB sau așa-numitei miliții transnistrene. În acest context, noile reguli au efectul de a oficializa un prag de tratament foarte scăzut pentru persoanele reținute și de a crea o aparență de conformare cu standarde (fiind acum „reglementate” printr-un ordin intern), fără însă a asigura protecții reale împotriva abuzurilor.

Un alt set de modificări, cu relevanță directă pentru riscul de **tratament degradant și chiar exploatare prin muncă**, se referă la regimul muncii deținuților și la deducerile financiare impuse acestora. În februarie 2025, regimul a aprobat un regulament privind remunerarea persoanelor condamnate, inclusiv a celor plasate în așa-numitele instituții medicale de muncă, structuri care funcționează, în fapt, ca unități de muncă forțată pentru persoane cu dependențe, internate sub pretext medical sau „corecțional”, în afara sistemului penitenciar clasic. Regulamentul stabilește reguli de calcul al salariilor pentru munca prestată de deținuți și de distribuire a veniturilor, inclusiv o obligație generală ca o parte din venit să fie virată pe contul personal al deținutului. Totodată, introduce un sistem larg de rețineri din acest venit pentru costurile de întreținere, hrană și utilități.

---

62 „ministerul justiției rmn”, „Ordinul nr. 232 din 1 septembrie 2025”, <http://www.minjust.gospmr.org/oo/Publication.nsf/805c7c76d1c2ddb8c2258213005be80f/f99bde506d64641c2258d11004c375f?OpenDocument>.

Ulterior, în noiembrie 2025, prin Ordinul nr. 13607 din 26 noiembrie 2025, a fost instituit un mecanism nou, și mai coercitiv, de **deduceri obligatorii din veniturile deținuților pentru acoperirea costului hranei**⁶³. Acest mecanism prevede că din remunerația obținută de un deținut muncind în penitenciar i se vor reține sume în funcție de productivitatea muncii sale, de calitatea produselor realizate și de disciplina la locul de muncă, pentru a acoperi cheltuielile cu hrana sa, care pot ajunge până la 100% din costul hranei. Această politică transferă practic povara financiară a detenției către deținuți, lucru fără precedent în spațiul european modern, și creează riscuri de muncă forțată, întrucât deținuții vor fi motivați să muncească nu pentru a obține beneficii reale, ci pentru a evita pierderea completă a oricărei remunerații, munca devenind astfel, în esență, neplătită. Merită menționat că hrana deținuților era deja subfinanțată de regim și de slabă calitate, mulți deținuți depinzând de pachetele alimentare aduse de familii pentru a-și putea asigura un nivel minim de alimentație adecvată. Mai mult, **interzicerea primirii coletelor de la familie este folosită ca sancțiune disciplinară în închisori**, astfel încât deținuții care nu se conformează regulilor riscă să fie privați inclusiv de o sursă esențială de hrană. În aceste condiții, noile deduceri financiare îi pun într-o situație și mai vulnerabilă⁶⁴.

În ansamblu, modificările din 2025 arată o **tendență de consolidare a controlului represiv** prin instrumente normative aparent tehnice. Se conturează un cadru coerent de măsuri care, împreună, diminuează garanțiile împotriva abuzurilor în stânga Nistrului:

- ▶ restrângerea accesului la avocați independenți din afara regiunii subminează dreptul la apărare și posibilitatea de a reclama actele de tortură sau tratament inuman;
- ▶ relaxarea criteriilor de angajare a „anchetatorilor” scade calitatea pseudo-investigațiilor și crește riscul de erori „judiciare”;
- ▶ reducerea transparenței privind „actorii judiciari și oficialii” implicați în represiune ascunde identitatea persoanelor responsabile de încălcarea drepturilor omului și încurajează impunitatea;
- ▶ oficializarea unor standarde de detenție sub minimul european accentuează perpetuarea condițiilor inumane în „arest”;
- ▶ introducerea mecanismelor de deduceri salariale integrale anulează de fapt plata muncii prestate de deținuți și poate fi asimilată muncii forțate.

Toate acestea **slăbesc protecția individului în fața puterii arbitrare a regimului** și evidențiază direcția regresivă în materie de drepturi a anului 2025. Persoanele aflate în custodia structurilor de la Tiraspol, fie și temporar, prin „reținere administrativă”, au acum și mai puține mijloace de a se apăra sau de a-și face cunoscută situația în exterior. Scăderea transparenței face dificilă monitorizarea independentă, iar înlăturarea ultimelor mecanisme de control și echilibru (precum avocații neafiliați regimului) lasă cetățenii practic fără apărare în fața aparatului coercitiv transnistrean.

---

63 „ministerul justiției rmn”, „Ordinul nr. 13607 al așa-numitului „minister al justiției” din Tiraspol, înregistrat la 26 noiembrie 2025, de modificare a Ordinului nr. 23 din 11 februarie 2025 „privind aprobarea regulamentului privind remunerarea persoanelor condamnate la închisoare și a persoanelor deținute în dispensarele medicale ale departamentului de asistență medicală și reabilitare socială al serviciului penitenciar de stat al ministerului justiției din rmn, care lucrează la întreprinderile unitare de stat ale sistemului penal”, <http://www.minjust.gospmr.org/oo/Publication.nsf/9306298df912e905c2258221004d4624/15f66d8e01e6ad05c2258d4e005d6d6a!OpenDocument>.

64 „Sistemul informațional de achiziții al rmn”, „Planul de achiziții nr. 37 al serviciului penitenciar de stat al rmn”, 26.11.2025, <https://zakupki.gospmr.org/plan/?id=4034>.

6.4 CtEDO în 2025: cazuri privind regiunea transnistreană

La 23 octombrie 2025, Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CtEDO) a pronunțat o hotărâre comună în *cauza Urusbiev și alții c. Republica Moldova și Rusia*, soluționând cinci plângeri distincte depuse de șase persoane care vizau regiunea transnistreană⁶⁵. Cauzele i-au vizat pe reclamantii Serghei și Nicolae Ilcenco (tată și fiu, ambii jurnaliști), Serghei Vardiașvili, Raușan Ahmetșin, Petru Mustea și Ruslan Urusbiev⁶⁶.

În toate cele cinci plângeri, CtEDO a constatat încălcări grave ale Convenției Europene a Drepturilor Omului atribuibile Federației Ruse, inclusiv **privarea ilegală de libertate, rele tratamente și încălcări ale dreptului la un proces echitabil, ale libertății de circulație și ale libertății de exprimare**. Republica Moldova nu a fost găsită responsabilă, Curtea reținând lipsa controlului efectiv asupra teritoriului și îndeplinirea obligațiilor pozitive în limitele posibilităților sale.

Federația Rusă a fost găsită responsabilă pentru încălcări ale articolelor 3, 5, 6, 8, 10 și 13, iar în anumite cauze și ale articolului 14, ale articolului 34 și ale articolului 2 din Protocolul nr. 4. Hotărârea a reconfirmat jurisdicția și responsabilitatea Federației Ruse pentru evenimente produse înainte de 16 septembrie 2022.

În *cauza Serghei și Nicolae Ilcenco (cererea nr. 40836/15)*, jurnaliști din Tiraspol, Curtea a examinat percheziția domiciliară din 18 martie 2015, reținerea lui Serghei Ilcenco în aceeași zi și detenția sa preventivă de circa patru luni (până la 17 iulie 2015), precum și confiscarea materialelor jurnalistice și restricționarea accesului la instrumente de scris. Curtea a constatat condiții de detenție incompatibile cu articolul 3, privare ilegală de libertate (articolul 5 § 1) și lipsa unui remediu efectiv (articolul 13). Au fost constatate ingerințe nejustificate în viața privată (articolul 8) și în libertatea de exprimare (articolul 10) prin percheziție, confiscări și urmărirea activității jurnalistice, precum și împiedicarea dreptului la cerere individuală (articolul 34), inclusiv prin confiscarea materialelor și monitorizarea abuzivă a comunicărilor avocat-client. În privința Republicii Moldova nu au fost constatate încălcări.

În *cauza Serghei Vardiașvili (cererea nr. 558/16)*, reclamantul, de origine georgiană, a fost reținut la 9 iunie 2015 sub pretextul expirării permisului de ședere și a fost ținut timp de trei zile în izolatorul miliției din Dubăsari, în condiții precare. La 11 iunie 2015, structurile de facto l-au expulzat forțat peste așa-numita „frontieră” și i-au interzis revenirea timp de șase luni, separându-l de familie și domiciliu. Curtea a constatat încălcări ale articolelor 3 și 5 § 1, ale articolului 8, ale articolului 2 din Protocolul nr. 4 (libertatea de circulație) și ale articolului 14 (discriminare pe criteriu etnic), precum și lipsa unui remediu efectiv (articolul 13). Republica Moldova nu a fost găsită responsabilă.

În *cauza Raușan Ahmetșin (cererea nr. 862/16)*, reclamantul a fost arestat la 13 martie 2015 în sala de judecată, după condamnarea pronunțată de așa-numita instanță de la Tiraspol, și a fost transferat ulterior în diferite locuri de detenție. Curtea a constatat condiții de detenție degradante și lipsa asistenței medicale adecvate (articolul 3), precum și caracterul nelegal al privării de libertate dispuse de un organ nerecunoscut (articolul 5 § 1). A fost reținută și lipsa unui remediu efectiv (articolul 13), în legătură cu articolele 3 și 5. Curtea a notat că, la 1 decembrie 2015, Curtea Supremă de Justiție a Republicii Moldova a anulat deciziile „instanțelor” nerecunoscute privind condamnarea reclamantului, însă nu există informații clare privind eliberarea sa imediată, pe fundalul refuzului de cooperare din partea structurilor de facto. În privința Republicii Moldova nu au fost constatate încălcări.

---

65 Agentul Governamental al Republicii Moldova, *Urusbiev și alții v. Republica Moldova și Rusia*, 23.10.2025, <https://agent.gov.md/comunicate-de-presa/urusbiev-si-altii-v-republica-moldova-si-rusia/>.

66 Promo-LEX, „CtEDO confirmă abuzuri grave ale drepturilor omului în regiunea transnistreană, în patru cauze câștigate de reclamantii asistați de Promo-LEX”, 24.10.2025, <https://promolex.md/ctedo-confirma-abuzuri-grave-ale-drepturilor-omului-in-regiunea-transnistreana-in-patru-cauze-castigate-de-reclamanti-asistati-de-promo-lex/>.

În cauza *Petru Mustea* (cererea nr. 83954/17), reclamantul a fost arestat la 23 martie 2017 și plasat în detenție preventivă pe durată nedeterminată, ulterior prelungită arbitrar, fiind eliberat la 2 iunie 2017. Curtea a constatat condiții de detenție inumane și îngrijire medicală insuficientă (articolul 3), privare ilegală de libertate (articolul 5 § 1) și caracter excesiv al detenției preventive fără motivare suficientă și fără control judiciar periodic (articolul 5 § 3), precum și lipsa unui remediu efectiv (articolul 13). În 2025 au fost semnalate evoluții suplimentare în dosarul său prin emiterea, la 4 iulie 2025, a unei „sentințe” în lipsă, care a stabilit o pedeapsă de 5 ani și 6 luni de închisoare, urmată de „ordine de executare” din 8 și 11 august 2025, inclusiv o „amendă” de 237.400 „ruble transnistrene” și preținse costuri pentru un „avocat” neidentificat, cu atribuții extinse pentru așa-numiții „executori”, inclusiv dreptul de pătrunde în bunuri și de a dispune sechestrarea proprietății. Republica Moldova nu a fost găsită responsabilă pentru aceste violări.

În cauza *Ruslan Urusbiev* (cererea nr. 33519/15), Curtea a reținut că detenția (începând cu 17 septembrie 2014) și condamnarea pronunțată de așa-numitele instanțe ale regiunii, inclusiv o condamnare la 7 ani de închisoare pronunțată la 19 noiembrie 2014 și menținută la 23 decembrie 2014, nu pot fi considerate „legale” în sensul Convenției. Au fost constatate încălcări ale articolului 5 § 1 (privarea de libertate), ale articolului 6 § 1 (condamnare de către un tribunal care nu este instituit prin lege) și ale articolului 13 (lipsa unui remediu efectiv). Curtea a reținut îndeplinirea obligațiilor pozitive de către Republica Moldova, fără a constata încălcări în privința sa.

Figura 11.

Hotărâri CtEDO pronunțate în octombrie 2025

În ansamblu, hotărârea din 23 octombrie 2025 reconfirmă imputabilitatea către Federația Rusă a actelor comise de structurile *de facto* din regiune, în perioada în care Curtea a reținut exercitarea controlului efectiv, precum și faptul că pretinsul sistem de justiție din regiune nu este compatibil cu Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Cauzele au evidențiat vulnerabilitatea rezidenților de pe malul stâng al Nistrului în fața detențiilor arbitrare și a condamnărilor abuzive, precum și dificultățile practice de acces la mecanisme de sprijin și reabilitare pentru persoanele supuse unor asemenea abuzuri.

Totodată, în noiembrie și decembrie 2025, CtEDO a comunicat Guvernelor Republicii Moldova și Federației Ruse două grupuri extinse de cereri, în număr total de 47⁶⁷. Acestea vizează un spectru larg de abuzuri comise de regimul de la Tiraspol. Analiza acestor comunicări relevă o diversificare a tipologiei violărilor. Dacă istoric predominau cauzele privind condițiile de detenție, noile dosare scot la iveală **o creștere a persecuțiilor pe criterii politice, a îngrădirii libertății de circulație și a drepturilor economice.**

În principal plângerile rămân legate de încălcarea articolelor 3 și 5 din Convenție. Curtea a reținut spre examinare numeroase situații de condamnări pronunțate de „instanțe” neconstituționale, urmate de privare de libertate în condiții precare. Cauze precum *Kruglova*, *Paslari*, *Nemcenco* sau *Caraman* descriu un tipar repetitiv, cu celule supraaglomerate, igienă precară și lipsa accesului la lumină naturală în penitenciarele din Tiraspol, Hlinaia sau Bender.

Un aspect alarmant evidențiat în noile comunicări este lipsa asistenței medicale pentru persoanele vulnerabile. Curtea examinează cazuri grave, precum cel al reclamantilor din *cauza V.H. și E.H. sau cauza S.A.*, unde **persoane diagnosticate cu HIV, tuberculoză sau epilepsie au fost private de tratament adecvat.** De asemenea, în cauza *Rjavitin*, Curtea analizează relele tratamente aplicate în contextul încorporării forțate și a pedepsirii „dezertorilor”, subliniind „militarizarea” abuzivă a regiunii.

Un element distinct în cauzele comunicate în 2025 îl constituie **reprimarea vocilor critice**, în special în contextul geopolitic regional. *Cauza Pleșcanov și Lopușneac* este emblematică pentru acest fenomen, mai exact, **condamnarea pentru „extremism” și „huliganism”** a unui rezident al orașului Tiraspol care a încercat să arboreze drapelul ucrainean și a criticat războiul de agresiune al Rusiei. Similar, *cazurile Samonii și Ermurachi* au adus în atenția CtEDO utilizarea „sistemului penal transnistrean” pentru a reduce la tăcere opoziția politică sau simpla critică exprimată în conversații private, invocându-se încălcarea libertății de exprimare (articolul 10, CEDO).

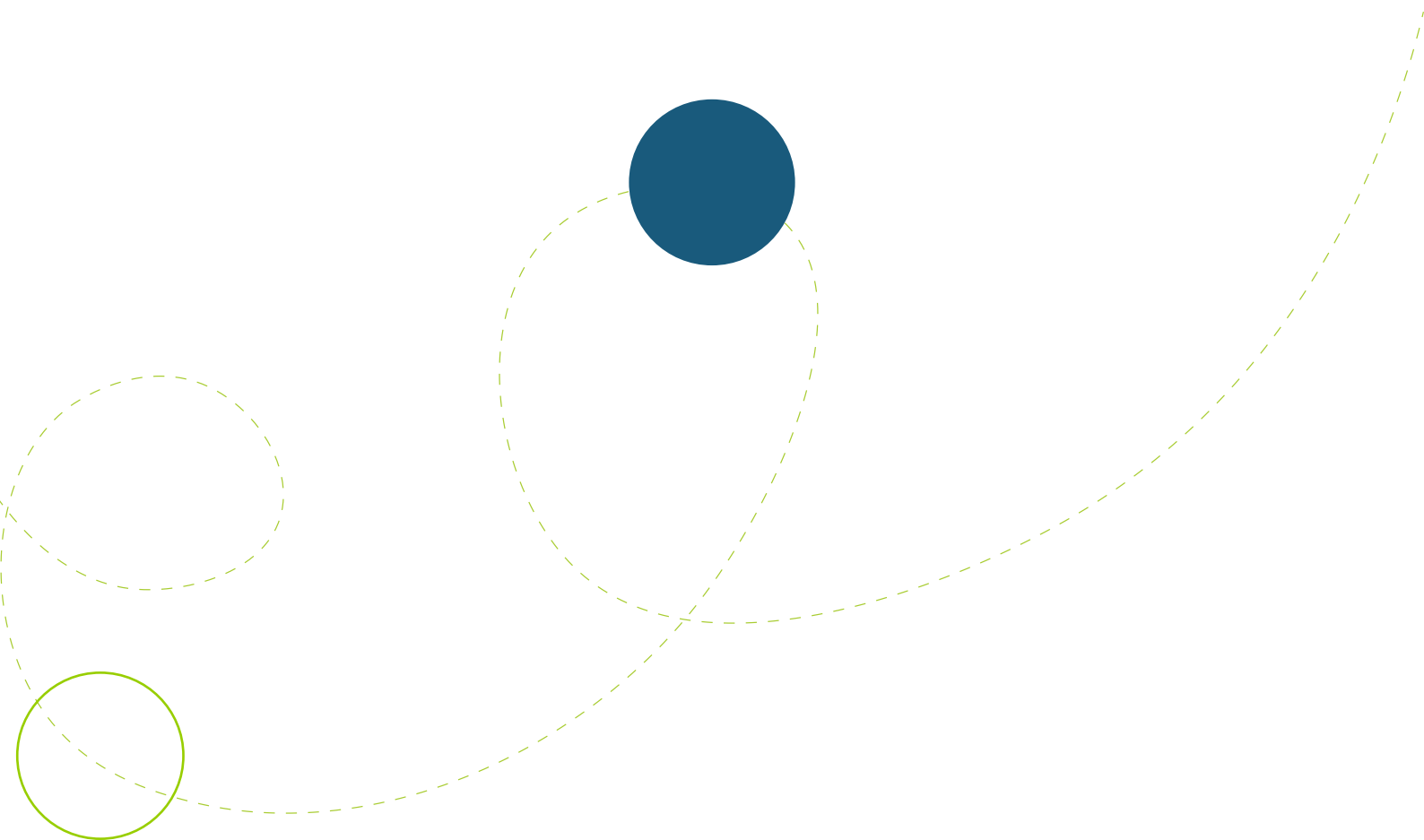
Curtea a pus un accent sporit pe practica structurilor de la Tiraspol de a expulza rezidenți sau de a le interzice accesul la propriile locuințe, o violare flagrantă a articolului 2 din Protocolul nr. 4 al Convenției și a dreptului la viață de familie (articolul 8). *Cauzele Timuș, Moșneaga, Coțofan sau Garmaș* ilustrează situația unor persoane, inclusiv veterani și foști angajați ai structurilor locale, care, fiind declarați „indezirabili”, au fost separați forțat de familiile lor rămase în regiune, fără posibilitatea de a contesta această decizie.

---

67 Promo-LEX, „CtEDO a comunicat noi cauze privind detențiile și abuzurile din regiunea transnistreană; 18 dintre ele, reprezentate de Promo-LEX”, 23.01.2026, <https://promolex.md/ctedo-a-comunicat-noi-cauze-privind-detentiile-si-abuzurile-din-regiunea-transnistreana-18-dintre-ele-reprezentate-de-promo-lex/>.

Nu în ultimul rând, Curtea a examinat cauze ce vizează insecuritatea fizică și juridică. *Cazul Dudnic* ridică **problema răpirii de persoane de pe teritoriul controlat constituțional**, iar *cazul Glijin* rămâne unul de referință pentru ignorarea de către Federația Rusă a măsurilor provizorii (Regula 39) și menținerea deținuților în incommunicado (în izolare). Pe palier economic, *cauza Victoria-Cocieri S.R.L.* reiterează **dificultățile fermierilor din raionul Dubăsari**, al căror drept de proprietate și de folosință a terenurilor este condiționat abuziv de structurile nerecunoscute.

Este la fel de important de menționat că, deși Republica Moldova nu a fost găsită responsabilă pentru violarea drepturilor omului în regiunea transnistreană, autoritățile constituționale pot întreprinde mai multe măsuri pe malul drept al Nistrului pentru sprijinirea persoanelor eliberate din detenție ilegală din regiune, prin instituirea unui mecanism de asistență post-detenție. În lipsa unui cadru legal dedicat, aceste persoane nu beneficiază în prezent de asistență specializată și suport informațional din partea autorităților.

CONCLUZII

În 2025, **situația drepturilor omului în regiunea transnistreană a Republicii Moldova s-a deteriorat semnificativ**, iar evoluțiile monitorizate indică o consolidare a unui model de „guvernare” bazat pe control, represiune și impunitate. Criza energetică declanșată la începutul anului a funcționat nu doar ca un factor socio-economic destabilizator, ci și ca un catalizator pentru întărirea mecanismelor de control.

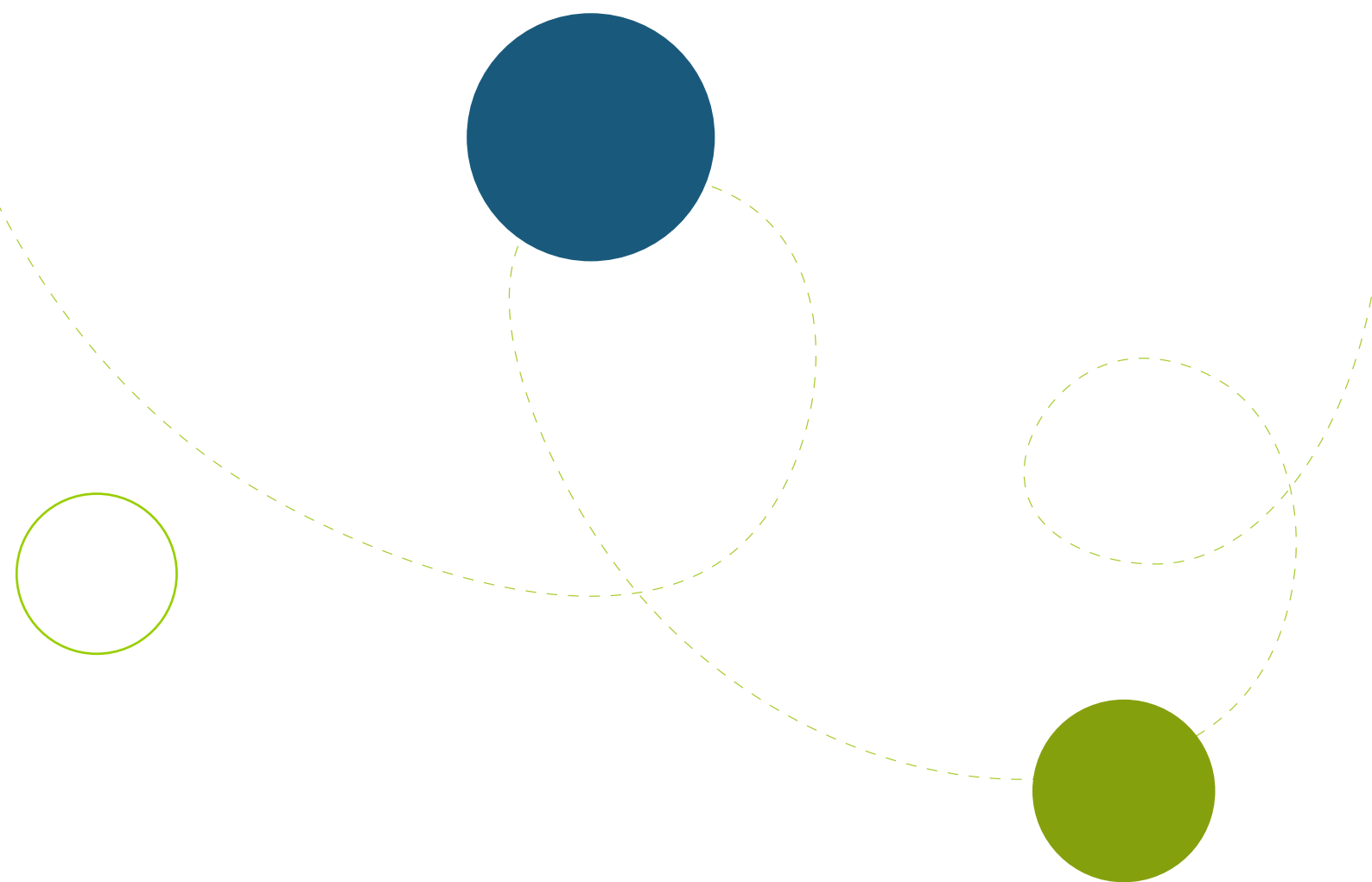
În condițiile diminuării resurselor financiare și ale fragilizării economiei locale, regimul de la Tiraspol a aplicat **măsuri care au transferat povara crizei asupra populației**, menținând în același timp prioritizarea structurilor de forță și a aparatului de propagandă. Aceste evoluții reflectă dependența regiunii de **un model economic nesustenabil** și de decizii externe, precum și lipsa unor mecanisme interne de transparență și responsabilizare. În absența transparenței bugetare și a unui control public real, **măsurile de austeritate au accentuat inegalitățile și insecuritatea socială**, iar costurile crizei au fost suportate în mod disproporționat de grupurile vulnerabile.

În paralel, raportul arată că acțiunile orientate către consolidarea mitului identității transnistrene reprezintă o componentă a unei strategii mai largi de legitimare a regimului. Investiția constantă în îndoctrinarea copiilor și tinerilor urmărește asigurarea loialității pe termen lung și deconectarea acestora de restul țării și lumea occidentală. În acest sens, **educația este utilizată mai mult ca mecanism de control politic și ideologic**. Având în vedere amploarea militarizării și politizării educației, reintegrarea regiunii transnistrene va necesita intervenții strategice de dezocupare cognitivă, demilitarizare și democratizare a sistemului educațional.

Totodată, limitarea accesului la informație și extinderea mecanismelor de monitorizare a spațiului digital reduc capacitatea populației de a contesta deciziile structurilor de ocupație și de a semnală abuzurile. Sub pretextul riscurilor la adresa securității, **sunt consolidate constant autocenzura și restrângerea spațiului de exprimare liberă**, ceea ce afectează inclusiv posibilitatea documentării independente a încălcărilor drepturilor omului.

În domeniul justiției, constatările confirmă **persistența unui sistem paralel caracterizat prin opacitate, lipsa garanțiilor procedurale și impunitate**. Condițiile degradante de detenție, accesul limitat la apărare și absența monitorizării independente sunt consecințe directe ale unei arhitecturi instituționale construite pentru a proteja regimul și pentru a descuraja semnalarea abuzurilor. În aceste condiții, **persoanele aflate în detenție rămân expuse unui risc ridicat de tratamente inumane și degradante**, fără mecanisme efective de protecție. Vulnerabilizarea lor este accentuată de faptul că, după eliberare, **nu beneficiază de servicii de asistență și suport informațional** din partea autorităților constituționale.

Pentru locuitorii din stânga Nistrului, **anul 2025 a însemnat, așadar, creșterea precarității economice și a vulnerabilității sociale, concomitent cu deteriorarea climatului de respectare a drepturilor omului.** La finalul anului, regiunea se află într-o situație fragilă, marcată de subdezvoltare economică și dependență energetică, context în care structurile transnistrene recurg tot mai frecvent la măsuri autoritare pentru menținerea controlului intern. În absența unor schimbări majore, aceste constatări conturează un peisaj sumbru al situației drepturilor omului în regiunea transnistreană, care necesită atenție continuă din partea autorităților naționale și comunității internaționale.

RECOMANDĂRI

Recomandarea 1

Subiecți vizați: Guvernul Republicii Moldova, Biroul politici de reintegrare.

- ▷ Instituirea unui mecanism dedicat de sprijin pentru victimele din regiunea transnistreană eliberate din detenție ilegală, care să includă asistență juridică, psihologică și socială, în vederea reintegrării acestora în societate.

Recomandarea 2

Subiecți vizați: Guvernul Republicii Moldova, Biroul politici de reintegrare.

- ▷ Asigurarea monitorizării, documentării și colectării sistematice a datelor privind situația drepturilor omului în regiunea transnistreană. Aceste informații vor fi esențiale pentru elaborarea politicilor de reintegrare, astfel încât acestea să reflecte și să răspundă eficient realităților din teritoriul ocupat.

Recomandarea 3

Subiecți vizați: Guvernul Republicii Moldova, Biroul politici de reintegrare, partenerii internaționali.

- ▷ Prioritizarea drepturilor omului și a situației persoanelor deținute ilegal în orice dialog cu Tiraspolul.

Recomandarea 4

Subiecți vizați: Guvernul Republicii Moldova, Biroul politici de reintegrare.

- ▷ Menținerea pe agenda instituțională a situației școlilor cu predare în limba română (grafie latină) și a fermierilor din raionul Dubăsari, în vederea abordării constante a nevoilor, riscurilor și impedimentelor cu care se confruntă.

Recomandarea 5

Subiecți vizați: Guvernul Republicii Moldova.

- ▷ Alocarea de resurse financiare suplimentare pentru extinderea și modernizarea instituțiilor de învățământ cu predare în limba română (grafie latină) din regiunea transnistreană, astfel încât acestea să poată răspunde creșterii constante a numărului de elevi, inclusiv a elevilor alolingvi.

Recomandarea 6

Subiecți vizați: Guvernul Republicii Moldova, Biroul politici de reintegrare, Centrul pentru Comunicare Strategică și Contracurarea a Dezinformării.

- ▷ Monitorizarea spațiului informațional din regiunea transnistreană în vederea identificării principalelor narațiuni propagandistice, a instrumentelor de manipulare a opiniei publice și a mecanismelor de îndoctrinare a copiilor și populației în ansamblu. Aceste monitorizări vor fi necesare pentru elaborarea strategiilor de dezocupare cognitivă și reintegrare a regiunii în spațiul informațional național.

www.promolex.md,
str. Petru Movilă 23/13,
MD-2004, Chişinău, Moldova
e-mail: info@promolex.md

